

Univerzita Hradec Králové  
Pedagogická fakulta  
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

**Výtvarný doprovod - volný soubor - ilustrace**

Bakalářská práce

Autor:	Jan Mařas
Studijní program:	B7507 - Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Grafická tvorba - multimédia
Vedoucí práce:	MgA. Petr Hůza
Oponent práce:	MgA. Jakub Horský



## Zadání bakalářské práce

<b>Autor:</b>	<b>Jan Mařas</b>
Studium:	P19P0097
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Grafická tvorba - multimédia
<b>Název bakalářské práce:</b>	<b>Výtvarný doprovod - volný soubor - ilustrace</b>
Název bakalářské práce AJ:	Artistic accompaniment - free file - illustrations

### Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá tématem výtvarný doprovod - volný soubor - ilustrace. Téma je rozdělené na dvě části. První část je teoretická, věnuje se tématu ilustrace. Zaměřuje se na její vývoj od počátku až po současnost, kde zmiňuje její hlavní představitele. Praktická část tvoří soubor ilustrací. Ilustrace slouží jako výtvarný doprovod k písním. Výstupem praktické části je dokumentace procesu při tvorbě ilustrací (inspirační zdroje, skici, hotové ilustrace).

HUTAŘOVÁ, Ivana, Eva FRANČEOVÁ-ABRAHAMOVÁ a Karel KESTNER. Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2004, 129 s. ISBN 80-211-0485-6. PROKOP, Vladimír. Ilustrátoři dobrodružství. Praha: T&M, 2017, 496 s. ISBN 978-80-7264-183-3. MATĚJČEK, Antonín. Ilustrace : se 246 reprodukcemi. Praha : Jan Štenc, 1931. ZEGEN, Lawrence. What Is Illustration?. Velká Británie, Brighton: RotoVision, 2009, 256 s. ISBN 9782888930334. BOHATCOVÁ, Mirjam. Česká kniha v proměnách staletí. 1. vyd. Praha : Panorama, 1990. ISBN 80-7038-131-0. ZEGEN, Lawrence. The Fundamentals of Illustration. Velká Británie, Worthing: AVA Publishing, 2. vydání, 2012, 184 s. ISBN 978-2940411481.

Zadávací pracoviště:	Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	MgA. Petr Hůza
Oponent:	MgA. Jakub Horský
Datum zadání závěrečné práce:	18.10.2021

## **Prohlášení**

Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité zdroje, ze kterých jsem vycházel.

V Hradci Králové dne

.....

Jan Mařas

## **Poděkování**

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce MgA. Petru Hůzovi za cenné rady a připomínky. Dále děkuji své rodině za podporu při studiu.

## **Anotace**

MAŘAS, Jan. *Výtvarný doprovod - volný soubor - ilustrace*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. 75 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá tématem výtvarný doprovod - volný soubor - ilustrace. Téma je rozdělené na dvě části. První část je teoretická, věnuje se tématu ilustrace. Zaměřuje se na její vývoj od počátku až po současnost, kde zmiňuje její hlavní představitele. Praktická část tvoří soubor ilustrací. Ilustrace slouží jako výtvarný doprovod k písním. Výstupem praktické části je dokumentace procesu při tvorbě ilustrací (inspirační zdroje, skici, hotové ilustrace).

**Klíčová slova:** výtvarný doprovod, volný soubor, ilustrace, linoryt, zpěvník

## **Annotation**

MAŘAS, Jan. *Artistic accompaniment - free file - illustrations*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. 75 pp. Bachelor degree thesis.

Bachelor work deals with topic of artistic accompaniment - free file – illustrations. Topic is divided into two parts. First part is theoretical and it is about illustration. It is focused on its evolution from past to present, where mentions the main representatives of it. Practical part is made from illustraton file. Illustrations is used as an artistic accompaniment for songs. The output of practical work is documentation of proces of making the illustrations (inspiration sources, sketches, finished illustrations).

**Key words:** artistic accompaniment, free file, illustrations, linocut, song book

## Obsah

Úvod .....	9
1. TEORETICKÁ ČÁST .....	10
1.1 Ilustrace .....	10
1.2 Dělení ilustrace .....	10
1.3 Vývoj ilustrace .....	11
1.3.1 Ilustrace ve středověké psané knize .....	11
1.3.2 Ilustrace v tištěné knize 15. – 16. století.....	18
1.3.3 Ilustrace v knize 17. – 18. století.....	20
1.3.4 Ilustrace v knize a časopisu 19. století.....	22
1.3.5 Ilustrace 20. století.....	23
1.3.6 Současná ilustrace .....	25
1.4 Výběr z českých ilustrátorů.....	30
1.5 Výběr ze světových ilustrátorů.....	36
2. PRAKTICKÁ ČÁST .....	40
1.6 Volba tématu .....	40
1.7 Inspirace .....	40
1.8 Grafická technika linoryt.....	43
1.8.1 Historie .....	43
1.8.2 Proces tvorby linorytu .....	44
1.9 Kapela Bandor .....	46
1.10 Volba techniky a formátu.....	48
1.11 Tvorba zpěvníku .....	49
1.12 Skici .....	50
1.13 Realizace .....	54
Závěr.....	58
Seznam literatury .....	59

Seznam elektronických zdrojů .....	60
Seznam obrázků .....	63
Přílohy .....	68



## Úvod

Pro mojí bakalářskou práci jsem si zvolil téma Výtvarný doprovod – volný soubor – ilustrace. Jako náplň mé práce jsem si zvolil ilustrování písní kapely Bandor. Pro jejich zhotovení jsem si vybral grafickou techniku linoryt.

V teoretické části se zaměřuji na ilustraci. Zprvu se zabývám samotným pojmem ilustrace. Poté popisuji, jaké druhy ilustrace máme. Dále se věnuji vývoji ilustrace, a to od vzniku kodexu (knihy, jak ji známe dnes), až po současnost. Vývoj ilustrace popisuji chronologicky po jednotlivých obdobích, ve kterých se zaměřuji na hlavní přínosy a změny, které nastaly. V jednotlivých obdobích se snažím o postihu ilustrace jak na území Čech, tak ve světě.

V praktické části je cílem tvorba ilustrací pro kapelu Bandor. Jedná se o ilustrace k písním. Představuji zde aspekty (inspirační zdroje, volbu techniky a formátu, kapelu Bandor), které formovaly podobu mých ilustrací. Představuji zde možnost jejich využití – zpěvník. Na konci praktické části dokumentuji realizaci ilustrací technikou linorytu.

# 1. TEORETICKÁ ČÁST

## 1.1 Ilustrace

Když se řekne slovo ilustrace, často se nám vybaví nějaké obrázky, či zpestření textu. Samozřejmě se nám může vybavit cokoliv, protože pro interpretaci tohoto pojmu je široký prostor. Při vymezení významu ilustrace se dostáváme k původu slova. Ilustrace pochází z italštiny (*illustrare* – vysvětlit), ale také z latiny (*lustrare* – osvětlit), uvádí Reissner (2015, s. 21). Z toho můžeme volně vyvodit, že ilustrace přibližuje čtenáři text, či daný obsah.

Ilustrace se vyskytuje ve výtvarných podobách jako malba, kresba, grafika aj. Ilustrace bývá pojata jako zpestření, či jako doplnění daného obsahu. Ilustraci bychom si mohli zaměnit i s prací grafického designéra. Ten se však zabývá tématy, která jsou více svébytná, např. logo, plakát, vizitka apod. Tyto výtvarné počiny nesou informaci sami o sobě, kdežto ilustrace potřebují ke své existenci alespoň kontext, lépe text, či doplňující obsah. Proto může být ilustrace více nedořečená, když vezmeme v úvahu, že disponuje daným doplňkem.

## 1.2 Dělení ilustrace

Ilustraci můžeme rozdělit na několik odvětví, a to podle toho komu, či k čemu slouží. Mezi čtyři základní typy patří ilustrace vědecká neboli naučná, satirická, umělecká a dětská.

Vědecká neboli naučná ilustrace se řadí do té části ilustrací, které mají být srozumitelné. Jsou to ilustrace věcné, podávající přesné informace. Nalezneme je v učebnicích, v odborné literatuře a všude tam, kde hledáme naučný obsah.

Ilustrace satirická se zabývá humorem v různém rozmezí – od lehčího až po sarkasmus. Satira je termín pro odsuzování záporných vlastností, či nedostatků výsměchem či vtipem, uvádí Klimeš ve Slovníku cizích slov (1981, s. 635). Tato ilustrace si klade za cíl vtipně a humorně kritizovat, či poukazovat na nejrůznější nešvary a nedostatky. Z českých tvůrců mě v satirické ilustraci zaujali pro svůj rukopis např. Josef Lada, či Oldřich Kulhánek.

V ilustraci umělecké se ilustrátor snaží předat něco ze sebe. A to v míře často nehlídané nějakými konvencemi. Přináší tak čtenáři něco jedinečného, co bychom mohli nazvat výtvarným zážitkem. Takovéto ilustrace najdeme v knihách například klasické literatury či v knihách od samotných ilustrátorů. Při představě umělecké ilustrace se mi např. hned vybaví Petr Sís a jeho ilustrovaná kniha *Tajemství červené krabičky - Tibet*.

Dětská ilustrace má velikou působnost hlavně na rozvoj dětské mysli. Musí být volena střídavě, aby ji dětský percipient rozluštil, ale také s pozitivním naladěním, aby navozovala zprvu hlavně to. Dětskou ilustraci dobře charakterizuje např. tvorba Heleny Zmatlíkové, Adolfa Borna, či Zdeňka Millera a jiných ilustrátorů pohádek.

### **1.3 Vývoj ilustrace**

Tato kapitola se zaměřuje na vývoj ilustrace od vzniku kodexu (knihy vázané ve hřbetu) až po současnost. Rozebírám zde její hlavní znaky a specifika jednotlivých období.

Vznik ilustrace datujeme již k počátkům lidstva. První ilustrace měly co dočinění s písmem. Byly to obrázky neboli obrázkové ilustrace, které nesly pojmy, popisné a doslovné. Byla tak možnost číst tyto ilustrace, znaky bez znalosti řeči daného národa.

Z těchto obrázkových ilustrací se vyvinuly v 6. až 5. tisíciletí před Kristem u Sumérů, Egypťanů a Číňanů hieroglyfy (obrázkové písmo). Tento přerod doprovázelo přilnutí obrazových ilustrací těsněji k řeči. Nejdříve daný obraz znamenal jedno slovo a následným zjednodušováním přecházel z obrazu vyvinutý znak k reprezentování slabik, a nakonec se zmiňované hieroglyfy staly jednotlivými písmeny, uvádí Matějček (1931, s. 9).

#### **1.3.1 Ilustrace ve středověké psané knize**

Ilustrace, kterou bych se chtěl podrobněji zabývat, začíná zrodem již zmiňované knihy a dostává se až k ilustraci současné. Prameny ilustrace však sahají hlouběji, např. do Egypta, kde se ilustrace vyvinula opisováním monumentálních motivů do knih mrtvých, jak uvádí Matějček (1931, s. 13). Zdejší ilustrované knihy mrtvých však byly svitky, nejčastěji z papyru. Mým cílem je však až ilustrace v tzv. kodexu. Kodex je označení

pro knihu, tak jak ji známe dnes. Jedná se o knižní listy svázané ve hřbetu. Je tedy možné psát na obě strany listů a např. knihou listovat.

Tzv. kodex, označení pro starobylou knihu<sup>1</sup>, vznikl již v antickém období. Mezi jeho první příklady patří Vergiliovy spisy z 1. st. př. n. l. Ty byly v ilustrovány dvakrát. Poprvé, patrně kolem 4. – 5. stol. n. l. Toto vydání oplývá nejvyšší antickou rukodělností a umem, který můžeme nalézt i na zasypaných stěnách Herkulánea a Pompejí. Důraz na iluzi prostoru, na zobrazení prostředí, správné proporce části těla, to je výsadou prvního vydání. Druhé vydání, které bylo ilustrováno později asi v 6. st. n. l. nese již patrný úpadek oproti antické ilustraci. Autor více bojuje se zachycením prostoru. Taktéž nepoužívá ilusionistické prvky na ztvárnění postav, či oděvů. Důsledkem bylo kopírování starších předloh a ukončení vývoje antického malířství, uvádí Matějček (1931, s. 24 – 27).

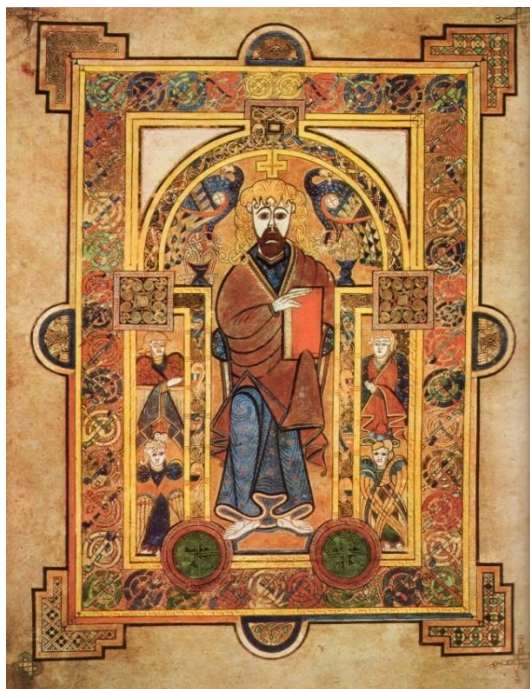
Tím končí realistické nazírání na ilustraci a tím tak i kvalita upadá. Ne nadarmo je antika brána jako jedno z nejpokrokovějších období nejen po výtvarné stránce. Úpadek je typický hlavně v 6. a 7. stol. n. l., kdy zaznamenáváme na evropském západě úbytek ilustrovaných knih. Knihy tehdy sloužily v největší míře církvi.

V 7. stol. n. l. se již setkáváme s ilustrací, avšak zde zavládal silný prvek ornamentu, do kterého byly ilustrace zjednodušovány a kterým oplývaly.

---

<sup>1</sup> Lumír Klimeš, SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1985. s. 148

Z 8. století se z irských a anglosaských dílen dochoval evangeliář, který je dnes znám hlavně pro svou ornamentální stylizaci. Nazývá se Book of Kells a dle Matějčka (1931) se jedná o charakteristické dílo od ilustrace nejvíce vzdáleného malířského stylu.



Obrázek 1: Kniha z Kellsu - Ježíš na trůnu



Obrázek 2: Kniha z Kellsu - Evangelium dle Matouše

V 9. století se pod vládou Franků ilustrace těšila znovu vzkříšení. Dělo se tak díky napodobovatelům, kteří přebírali motivy z antického realismu. Nejznámějším dokladem tohoto období je např. ilustrovaný evangeliář Karla Velikého, nebo Alkuinovy bible. V druhé Alkuinově bibli se setkáváme s novou podobou ilustrace, a to s formou perokresby. Jednalo se tak o novinku oproti původní malované ilustraci. Tzv. Utrechtský žaltář je zdařilým příkladem ilustrace tohoto typu. Charakter kresby je rychle črtaný, s prvky ilusionistických znaků prostoru (místo dokreslených tvarů) - „...sleduje ilustrátor větu za větou, převáděje myšlenku v obraz živý a výmluvný, přičemž lidská postava sdílí pohybem těla a posuňkem údů i nejsložitější hnutí duševní“.<sup>2</sup> Utrechtské dílo tak svou kvalitou okouzlo ilustrátory po několik století.

<sup>2</sup> Antonín Matějček, ILLUSTRACE. Jan Štenc, Praha, 1931. s. 52



Obrázek 3: Utrechtský žaltář

Po karolinské renesanci nastoupila otonská renesance trvající od druhé poloviny 10. století do 30. let 11. století. Zde byla perokresbová ilustrace již hojně používanou formou. Začaly tak vznikat i ilustrace kolorované. Můžeme je spatřit v evangeliáři Otty III., nebo evangeliář arcibiskupa Egberta Trevírského (Codex Egberti).

Románský linearismus 12. století získal s vlivy z byzantské říše nový, ještě působivější charakter, a to ostře lánou, vzrušeně hybnou, obrys hrotitě přerušující linií. Významné dílo, které překonalo výtvarnou formou díla předchozího je Veliká bible admontská. Jedná se o posun perokresbové ilustrace na vrchol jejích výrazových možností, popisuje Matějček (1931).

Ve 13. století byli však postaveni románští ilustrátoři již před úlohy nové, jež souvisely s rozvojem literatury světské, razící si cestu z Francie na východ.<sup>3</sup> Forma ilustrace zůstala stejná, jednalo se stále o kolorovanou perokresbu. Avšak ilustrátoři se potýkali s velkými problémy. S přibývajícím tématy (světskými), se bylo potřeba odtrhnout od zastaralých kompozičních schémat a vymýšlet nové. Novými náměty prostupovala i psychologie zobrazených postav, a tak ilustrátoři museli počítat i s touto rovinou. Poté co začaly do střední Evropy pronikat první vlny gotiky, románští ilustrátoři začali zprvu tuto vlnu přijímat, až do chvíle, kdy gotická ilustrace zvítězila nad románskou úplně.

<sup>3</sup> Antonín Matějček, ILLUSTRACE. Jan Štenc, Praha, 1931. s. 74

Gotická ilustrace začala vznikat ve 13. století ve Francii a Anglii. Vývojový obrat doby za vlády Ludvíka IX. Svatého, francouzského krále přinesl novou formu k ilustrování. Je jasné, že do té doby se ilustrovaly evangeliáře, žaltáře, apokalypsy, legendy apod. Zde se vyvinula ale zcela nová forma, a to obrázková bible. Nejedná se čistě o obrazy místo textu, avšak je zde patrná převaha ilustrací nad textem. Ve větší míře se zde vyskytují iniciály, od kterých se rozpínají ornamentální rozvltniny, jenž vyplňují okraje stránek. Vyskytuje se zde také první viditelnější snaha o zasazení ilustrace do prostoru. Ten bývá naznačen předmětnými vložkami (skálami, architekturou, nábytkem apod.). Tyto složky gotické ilustrace jsou značně podpořeny i samotným obsahem literatury. Jsou to hlavně legendy o pozemském životu světců, díla historického a právního obsahu, knihy s vědeckými, naukovými texty, jenž živí vydatně tvořivou fantazii ilustrátorů. Dále zde spatřujeme dosud neznámou, světskou formu literatury, a to poezii. Nejčastěji se setkáváme s veršovanými romány, často rytířské tematiky. Charakter tvorby těchto ilustrací však byl zase v rukou spíše řemeslníků, avšak kvalita zůstala vysoká. Gotická kniha oplývá rozvltninami, ve kterých nalezneme umístěné i jisté postavy (lidské, zvířecí, fantastické), tak, jak tomu bývá i na vnějších částech gotické architektury. Tzv. droalerie, pitvorné výjevy, se snaží v obou směrech danou věc doplnit, a to o náboženský, světský, či mytologický význam. Zářným příkladem je žaltář královny Marie z roku 1310. Jeho součástí tvoří obrázková bible. Gotická kniha si tuto formu drží až do 15. stol.



Obrázek 4: žaltář královny Marie



Obrázek 5: žaltář královny Marie - detail

Ve 14. století jsme svědky rozmachu odborných i laických dílen hlavně v Paříži. Ilustrace se odklání od pro gotiku typického ornamentálního rázu zpět k realismu. Napomáhá tomu italský malíř Giotto di Bondone (1267–1337), který je předchůdcem renesanční tvorby. Ten ukázal možnou cestu, jak si pohrát s plasticitou a budovat v obrazu prostor. S tímto obdobím se pojí dílo pařížského ilustrátora Honorého, který ilustroval Breviář Filipa Krásného na konci 13. století. V díle je vidět přerod právě k realističtějším formám, popisuje Matějček (1931, s. 83).

Tomuto tématu, hlavně správnému zachycení perspektivy, se věnovali ilustrátoři do té doby, než na ni přišli. Každý postřeh z hlediska optiky se sbíral a předával z pokolení na pokolení. Významnými umělci té doby byly André Beauneveu, Jacquemart de Hesdin, Jacques Coene, nebo bratři z Limburku. Tvorba bratří z Limburku vznikala hlavně na rozkaz vévody z Berry, významného bibliofila. Díla jako Bible, žaltář, nebo proslulé modlitební knihy „hodinky“ byly příkladem prací pro tohoto bibliofila, popisuje Matějček (1931, s. 86).



Obrázek 6: kniha *Přebohaté hodinky vévody z Berry*, bratři z Limburku únor

Obrázek 7: kniha *Přebohaté hodinky vévody z Berry*, bratři z Limburku. 144. strana



V Čechách se také tvořilo, ilustrace kupodivu nezaostávala za vzorem z Francie. Největšího ohlasu se dostalo pasionálu abatyše Kunhuty, nebo Dalimilově kronice. Dělo se tak za vlády Karla IV., který pozdvihl Čechy, a hlavně Prahu na světovou úroveň v mnoha směrech. Proto v Praze i díky zahraničním hostům vzkvétala malba nástěnná a desková, neméně i knižní malba (ilustrace). Česká ilustrace se stala významnou ve střední Evropě a to tím, že skloubila vlivy západoevropské a jižní, což se jevílo jako mimořádně pokrokové a zajímavé. Knižní ilustrace dosáhla svého vrcholu za vlády Václava IV. Tento slibný vývoj krásné české knihy byl násilně přerván husitskými válkami, aby ožil teprve po polovině 15. století, a to ve formě již jen umělecko-řemeslné.<sup>4</sup>

Zatím co se v Čechách řešily jiné problémy, franko-vlámští bratři z Limburka a jejich okolí dosáhlo hlavně v krajinomalbě velmi realistických výjevů. Stalo se tak i díky vzrůstajícímu malířskému umu některých malířů, např. Jana Van Eycka, u kterého se učili. Zvládali mimo přírodu i bravurně figuru, a tak již bylo možné doprovodit všechny typy literatury od náboženské po světskou, od básnické po poučnou atd. V severní Francii i ve Vlámku bylo v té době mnoho ilustračních dílen, jenž se věnovaly knize krásné – ručně psané a ilustrované. Tu neohrozil ani pozdější vznik knihy tištěné a ilustrované dřevorytem, což byla její levnější náhrada.

V rámci tištěné knihy nabyla ilustrace nového významu a odpoutala se od malby. Malířský um však přetrvával, jelikož ho bylo třeba v upravené formě i při návrzích právě dřevorytových štočků. 16. století s tištěnou knihou tak můžeme považovat jako nejvíce zdařilé a dosud nepřekonané.<sup>5</sup>

---

<sup>4</sup> Antonín Matějček, ILUSTRACE. Jan Štenc, Praha, 1931. s. 92

<sup>5</sup> Antonín Matějček, ILUSTRACE. Jan Štenc, Praha, 1931. s. 95

### 1.3.2 Ilustrace v tištěné knize 15. – 16. století

Ilustrace a malba (desková, nástěnná) spolu soupeřily až do počátku 16. století. Bylo to díky vrcholnému realismu, kterou obě odvětví sledovaly a uměly dobře napodobit. Avšak stalo se, že malovaná ilustrace nejvyspělejší realistické formy (té doby) se zdála čtenáři knihy až příliš rušivá a překypující detaily, uvádí Matějček (1931, s. 99). Bylo tedy zřejmé, že malíři ilustrátoři podávají větší výkony, než si žádá text. Muselo se proto jít v ilustraci jinou cestou. Tu naštěstí určilo zhotovování většího nákladu tisků a tím odsunutí tak citlivé rukodělnosti (malby). Nová vlna ilustrace začala již ve 14. století, kdy byla veliká poptávka po knihách i z řad skromnějšího lidu. Dělo se tak hlavně v univerzitních městech, kde se lidé snáze vzdělávali. S velikou poptávkou vzrostla i nabídka, která uvedla písařské dílny v činnost, a začaly se tak tvořit knihy nejen na objednání, ale i do zásoby pro možné zákazníky. S výrobou papíru se zlevnila výroba knihy. První papírny byly v Itálii ve městě Fabriano začátkem 14. století, uvádí Ottův slovník naučný. Poté se rozšířili po Evropě, mj. i do Čech.

Ve století XVI. založeny dále u nás papírny v Trutnově (1505), Benešově u Děčína (1569) a ve Fridlandě (1590). Ve válce třicetileté vzaly sice tyto závody za své, brzo však založeny byly nové v Bělé (1660) a ve Vrchlabí (1667).<sup>6</sup>

S vynálezem papíru je spjata již zmiňovaná zvýšená produkce, se kterou se pojí zmechanizování výroby, dle Matějčka (1931, s. 100).

Na řadu přišla technika dřevořezu, jako vhodně hodící se reprodukční techniky. Jeho vývoj je založen na tisku drobných náboženských motivů, či hracích karet. Taktéž látky se jím potiskovaly. Dalším krokem bylo tisknutí blokových knih. Jejich strana se skládala z dřevořezové matrice, ve které byl vyryt i text. Tato technika dlouho nepřetrvala, protože byla zdlouhavá a neefektivní.

Johannes Gutenberg však vynalezl knihtisk z pohyblivých liter (roku 1440, některé zdroje uvádí 1448). Mezi první velká díla tohoto mohučského Němce patří 42 řádková Gutenbergova bible, jenž byla velikou inovací.

Dále se vynález knihtisku v různých úpravách šířil napříč Evropou a světem, a tak se ilustrace spojila s textem a vycházela tisknutá díla.

---

<sup>6</sup> Ottův slovník naučný – „Papír“ [online]

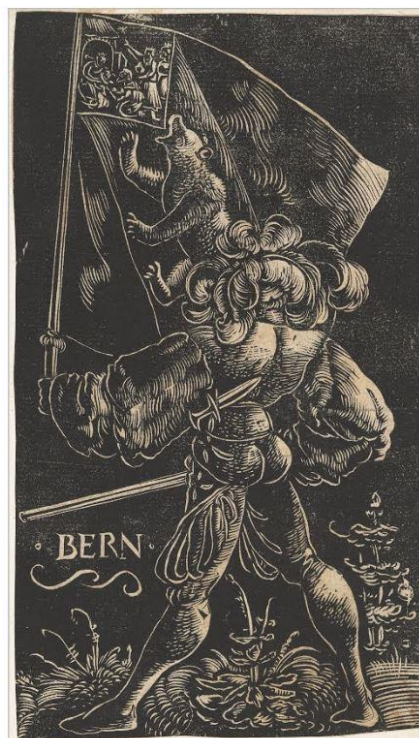
Dle Krejčí (1995, kapitola Dřevořez) technika dřevořezu, tisku z výšky vznikla v Evropě na přelomu 14. – 15. století a přetrvala až do 17. století. Vyhotovala se do tvrdého, hruškového, jabloňového, či topolového dřeva, které bylo podélně řezané. Do dřeva se řezalo speciálními noži a místa kde se materiál odebral, tak byla přirozeně bílá (bez barvy).

Největšími osobnostmi dřevořezu byli hlavně Němci. Albrecht Dürer (1471 – 1528) měl techniku dřevořezu tak zvládnutou, že ho mnozí kopírovali. Svá díla dělil na umělecká (umělecké svébytné tisky) a na ilustraci. Zvládal bravurně znázornění tvaru i materiálu, a tak, jak jsem zmiňoval již výše v kapitole o vývoji, bylo nutné u ilustrace vynechat některé detaily, které by přehlcovaly oko čtenáře. Albrecht Dürer si toho byl vědom, a tak správně rozlišoval tyto dvě formy (Matějček, 1931, s. 142).

Někteří autoři té doby si však znovu neuvědomovali toto přehlčení, a tak žádali po ilustraci stále reálnějších účinnů. Dřevořez jako technika mými slovy trochu krkolomná však měla svou krásu právě v té krkolomnosti, kterou Dürer téměř zkontroloval, a tak se mohlo zdát, že by z dřevořezu měla být pro uspokojení očí méně znalých téměř reprodukční technika (Matějček, 1931, s. 131).



Obrázek 8: Albrecht Dürer, *Nevěstka Babylonská*, dřevořez, 1496/8



Obrázek 9: Urs Graf, *Vlajkonoš z Bernu*, dřevořez, 1521

Mezi osvícence, kteří nepovažovali dřevořez za reprodukční techniku, ale jako svébytnou uměleckou formu patřili například Němci Lucas Cranach, Hans Holbein nebo Švýcar Urs Graf a další (15. – 16. stol.).

Za zmínku stojí jedna z nejzdařilejších sérií dřevořezů, což je Tanec smrti od Hanse Holbeina (1498 – 1543). Jeho dílo je naplněno duchem renesančního klasicismu, formální harmonií a ryzostí tvarů smyslně pochopeného v míře, která byla Německými umělci do té doby nedosažena, popisuje Matějček (1931, s. 149).

Další techniky, kterými se začalo tvořit, byly mědiryt (rytiny obecně) a lepty. Nejdříve se začal vyvíjet mědiryt začátkem 16. století, kdy v Evropě ještě občas soupeřil s dřevořezem. Dřevořezová linie poté byla nahrazena „lívivější“ mědirytovou a leptovou stopou, která měla větší rozsah, uvádí Matějček (1931, s. 157).

### **1.3.3 Ilustrace v knize 17. – 18. století**

Období leptu a rytin bylo jedním z nejpřesnějších pro realistické ztvárnění světa, avšak nepřineslo mnoho pro ilustraci knižní. Bylo tomu dáno, jelikož v renesanci kniha zahrnovala ilustrované dřevořezové cykly, které se snadno otiskovaly. Avšak hlavně v období baroka, kde se již tvořily lepty a rytiny na tenkou kovovou desku, nebylo snadné je ve velkých nákladech tisknout.

Vznikaly místo toho tisky samostatné, nebo obrazové cykly doprovázené krátkými popisky.

Oblíbené byly v té době krajiny, architektura, či vědecké ilustrace.

Mezi mistry 17. – 18. století můžeme zařadit Švýcara Matouše Meriana (1593 – 1750), který svými ilustracemi Evropských i Českých měst přispěl k rozvoji ilustrace v tomto období, shrnuje Matějček (1931, s. 157 – 162).

Navázal na něj jeho učeň, Čech Václav Hollar (1607 – 1677). Pracoval v Německu a v Anglii, kde byl vyhledávaný pro svůj věcný, jemný postřeh a čistotu grafické práce.<sup>7</sup> Mezi jeho nejznámější díla patří veduty – výseky pohledů na města či krajiny často v širším zorném poli. Známa je jeho Pražská veduta z Petřína. Dále to byly cykly

---

<sup>7</sup> Antonín Matějček, ILUSTRACE. Jan Štenc, Praha, 1931. s. 162

drobnějších leptů kožešin (Dobrá kočka, která nemlsá, Rukávník), či např. tvorba mapy Londýna, z dob, kdy pobýval v Anglii.

Období rokoka (1. pol. 18. stol.) znamenalo pro ilustraci uvolnění, protože baroko přinášelo spíše monumentalitu, obřadné vznešenosti. Rokoko se navrátilo zpět do každodennosti a hravosti. Tím se tak radovalo i z maličkostí a dopřávalo tak zkrášlení všeho zdejšího (Matějček, 1931, s. 168). Avšak rokokovým ilustrátorům se stejně nedařilo zasáhnout do ilustrace, jakou podobou jí pamatujeme z renesance. Tvořily se však realističtější grafiky podobné obrazům, na kterých pracovali odděleně samotní rytci, a tak se stávalo málokdy, že by malíř (ten, co předkresluje) byl i rytcem. Mezi nejznámější patří např. Antoine Watteau (1684 – 1721), Francois Boucher (1733 – 1780), nebo Hubert-Francois Gravelot (1699 – 1773), popisuje Matějček (1931, s. 176, 178, 180).

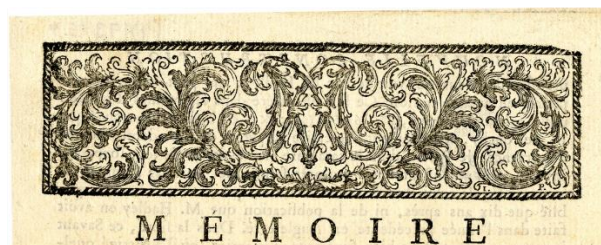
17. – 18. století tak nepotvrdilo nějaký posun v ilustraci. Mimo ji se vyvinulo mnoho reprodukčních grafiků, akademicky založených a přesných. Knižní ilustrace tak byla v rukou řemeslníků (Matějček, 1931, s. 196).

Zde jsme se stali svědky vzniku i tzv. vinět „Viněta (z francouzského vignette).

Význam je původně z ornamentálního motivu sloužícího jako hlavička na začátku tištěných textů.<sup>8</sup> Jednalo se tedy o drobné motivy, které měly ozdobit a zkrášlit knihu.

Jedním z nejznámějších tvůrců vinět byl např. Jean Michel Papillon (1698 - 1776).

Výskyt vinět byl čistě zdobný, a nedá se tak říci, že by viněty měly zvláštní návaznost na text, jak tomu je u ilustrace.



Obrázek 10: Jean Michel Papillon, hlavička knihy, britské nár. muzeum

<sup>8</sup> Akademický slovník cizích slov. II. svazek L - Ž. 1. vyd. Academia, Praha, 1995. s. 836

### 1.3.4 Ilustrace v knize a časopisu 19. století

Ilustrace se dočkala dalšího pokroku, kterou jí přinesla grafická technika dřevoryt. Ta stála v Evropě (hlavně v Paříži) za vznikem prvních časopisů. Časopis *Le Charivari*, který publikoval politické karikatury a recenze<sup>9</sup>, *Magasin Pittoresque* podávající sdělení o inovacích, obchodě či přírodních vědách – z každého oboru po troše.<sup>10</sup> Či další *La Caricature* – francouzský týdeník o politické karikatuře.<sup>11</sup> Jednalo se o novou techniku dřevorytu, která umožňovala opět rychleji vyhotovovat ilustrace. Časopisy, jako zdroj aktuálních informací žádaly zrychlení v ilustrování z hlediska jejich časovým koloběhům. Dřevoryt tuto oblast na několik let uspokojil.

Roku 1771 vypsala Umělecká společnost (*Society of the Art*) v Londýně, ve snaze podpořit už tak upadající umělecké grafiky, soutěž o nejlepší původní dřevorez. Cenu získal mladý anglický rytec Thomas Bewick, který mědiryteckými rydly zpracoval vyhlazenou bukovou destičku odřezanou napříč z kmene. Objevil tak techniku, která umožnila lehčí zvládnutí hmoty dřeva a bohatší gradaci pŕltónových hodnot. Proto se rychle rozšířila do ateliérů umělců a nadlouho získala dominující postavení v knize grafické. Nové technické možnosti si osvojili především specializovaní reprodukční rytci – xylografové a dosáhli v ní takové dokonalosti, že mnozí velcí malíři - ilustrátoři jim předkreslovali přímo na destičky a vlastní realizaci dřevorytu svěřovali jejich šikovnosti.<sup>12</sup>

Lidé, kteří do destiček ryly, se nazývali tedy xylografové (z latinského *xylon* – dřevo, *graf* – psát). Při dřevorytu rozeznáváme dva hlavní typy práce: faksimilový dřevoryt (z latinského *fac simile* – čiň podobně), kdy rytec zcela přesně vyrývá jednotlivé linie umělcovy perokresby. Dále tónový dřevoryt, ve kterém xylograf volně přenáší pŕltóny lavírované kresby, malby, nebo fotografie do systému paralelních čar.<sup>13</sup>

Dřevoryt byl v rukou dobrých kreslířů a dobrých xylografů (rytců) schopen jakéhokoliv tématu. Například, jak uvádí Matějček (1931, s. 199) o Bewickových ilustracích v dřevorytu - jsou drobným, přirozeným útržkem skutečnosti, v němž objímá oko

<sup>9</sup> Wikipedia, *Le Charivaria* [online]

<sup>10</sup> Wikipedia, *Magasin Pittoresue* [online]

<sup>11</sup> Wikipedia, *La Caricature* [online]

<sup>12</sup> Aleš Krejča, *Grafické techniky*. 2. vyd. Aventinum, Praha, 1994. s. 39

<sup>13</sup> Aleš Krejča, *Grafické techniky*. 3. vyd. Aventinum, Praha, 1994. s. 39

přírodu v organické optické jednotě. Krajina, vegetace, zvíře, člověk jsou tu zachyceni v realisticky příznačných tvarech a je zde dobře vyzorovaná souhra světla a stínu.

Bewyckův um ilustrátora i rytce v dřevořezu již nikdo poté nikdy nepřekonal. Ostatní autoři se dřevorytu věnovali jen jako návrháři, nebo jako rytci. Důvodem byla časová náročnost a s ní i spjatý příchod nových profesí. Jako jedny z nových řemesel můžeme uvést nakladatelství, či tiskařství. Dalšími ilustrátory pracující technikou dřevorytu byly např. francouzští tvůrci. Umělec z období realismu Charles-François Daubigny (1817 – 1878), který ilustroval časopis *Pittoresque*, dále Ernest Meissonier (1815 – 1891) ilustrátor napoleonských válek, či Tony Johanot (1803 – 1852) ilustrující například *Dona Quichota*.

Tito i další autoři 19. století souběžně tvořili i v mědirytech, akvatintách, či leptech.

Dalším velkým mezníkem pro ilustraci celkově i pro 19. století byl vznik litografie (kamenotisku). Tato technika hodící se hlavně na plakáty, méně však pro souvislý tisk do knih byla objevena Čechem Aloisem Senefelderem roku 1796. Je to grafická technika tisku na jeden volný list, a tak našla uplatnění spíše v reklamě, či v knižních přílohách. Ojedinele se objevuje i v časopisecké ilustraci. Je to kvůli dvojímu tisku, jenž se musí provést, aby měl kamenotisk alespoň dvě barvy, hloubky. Mezi nejznámější představitele tohoto spíše malířského typu ilustrace patří Francouzi Honoré Daumiér (1808 - 1879), Eugène Delacroix (1809 – 1863), Čech Alfons Mucha (1860 – 1939), či Němec Adolf Menzel (1815 – 1905), uvádí Matějček (1931, kapitola poslední).

### **1.3.5 Ilustrace 20. století**

Ve 20. století se vedle ilustrace knižní zaměřuji i na ilustraci reklamní, (popř. propagandistickou), která nově vznikala. Okruh reklamní (méně propagandistické) ilustrace je mi sympatický z důvodu, že obsahem mohou být stejně jako u literatury kvalitní ilustrace.

Oba typy ilustrace mají společný základ v období průmyslové revoluce. Vznikaly zde nové produkty, které se musely k jejich odbytu nějak prezentovat. S vysokými počty výrobků musela přijít i inovace techniky, která urychlovaly proces reprodukování ilustrací. Klasické techniky, byly buď málo atraktivní z hlediska barevnosti, nebo měly omezené reprodukční vlastnosti.

Zde se zaměřuji na jeden z nejtemnějších koutů ilustrace, a to na ilustraci sloužící k propagandě.

Jako první uvádím ilustrace, kde byla zadavatelem americká armáda. Jedním z tvůrců tohoto období, který mě zaujal pro svou srozumitelnost a jednoduchost byl Americký ilustrátor Frederic Cooper (\*1883). V období druhé světové války vytvořil sérii plakátů k podpoře obyvatelstva k ekonomičtějšímu způsobu života.

Dalším výrazným počinem byly ilustrované plakáty téměř všech totalitních režimů. Uvádím příklady ze Sovětského svazu, či z období nadvlády nacistického Německa v Československu. Ač se jedná o plakáty propagandistické, cením si jejich uměleckého zpracování, které odkazuje na kvalitní malíře – ilustrátory.



Obrázek 11 Frederic Cooper - Save a loaf a week - help win the war

Obrázek 12 Sovětský plakát – Já chci, aby můj syn nepoznal válku!

Obrázek 13 Nacistický plakát – Protektorát Čechy a Morava

Na druhou stranu, vznikala i zmiňovaná ilustrace knižní. Ilustrace v Čechách se dle Reissnera (2015, s. 61) ubírala na začátku 20. století špatným směrem. To popisuje slovy, že Česká knižní ilustrace byla té doby substandardní a převládala v ní prvoplánová popisnost podtržená neumělým projevem. Situace se zlepšila až s příchodem výrazných výtvarníků-ilustrátorů.



Jako příklady této doby jsou uvedeni: Mikoláš Aleš (1852 – 1913) – velký Český obrozenec, malíř a ilustrátor děl spisovatelů Čelakovského (Ohlasy písní ruských), Aloise Jiráska (Staré pověsti České), či Jakuba Arbesa (Strajchpudlíci). Další dětskou ilustraci reprezentovali Adolf Kašpar (1877 – 1934), Cyril Bouda (1901 - 1984), Kocourkov od Josefa Hiršala, nebo Josef Wenig (1885 – 1939). Josef Lada (1887 – 1957) se proslavil ilustracemi Kocoura v botách, Bubáci a Hastrmani či Můj přítel Švejk.

### 1.3.6 Současná ilustrace

Současná ilustrace - na co dnes naráží, jakými tématy se zabývá, jakými technikami se tvoří, co je pro ní charakteristické?

Na začátek by bylo dobré uvést některé stěžejní akce, které se ilustrací zabývají a osvětlují tak její současné působení.

První akcí, kterou zde uvádím, je Bratislavské bienále dětské ilustrace<sup>14</sup>, druhou je Boloňský veletrh dětské knihy<sup>15</sup> a jako další, nejvýznamnější, s největší působností, je cena Hanse Christiana Andersena za ilustraci i literaturu<sup>16</sup>. Tyto tři akce dávají nejen v Evropě přehled o současné dětské ilustraci. Akcí je samozřejmě více, avšak tyto mohou být nejvíce spjaty s rozsahem českého ilustrátora.

Tyto akce jsou zaměřeny na dětskou ilustraci. Tvoří se však v současnosti i ilustrace pro dospělé?

Když se vrátíme zpět do historie, většina ilustrací náležela právě dospělým. Ilustrace dětská, nejčastěji k pohádkám, se začala vyskytovat viditelněji v období baroka (17. – 18. stol.). Pravého rozmachu se jí dostalo až s příchodem sbírky pohádek od německých bratří Grimmů (1812 – 1819). Od té doby se dětská ilustrace těší stále větší a větší oblibě.<sup>17</sup>

Ilustrace pro dospělé tedy stále přetrvává. Konkrétně se v ní zaměřuji na ilustraci uměleckou, která slouží člověku k volnějšímu vyložení. Ta se nejčastěji vyskytuje v knihách, v novinových člancích, na internetu, či např. jako volná ilustrace.

---

<sup>14</sup> Bibiana, Bienále ilustrací Bratislava [online]

<sup>15</sup> Bologna Children Books Fair - about [online]

<sup>16</sup> The International Board on Books for Young People (IBBY), Cena H. Ch. Andersena [online]

<sup>17</sup> Wikipedia – „Pohádka“ [online]

Ukázky ilustrací pro dospělé jsou také prezentovány na svých akcích. Jedna z nich se nachází v České republice. LUSTER festival je největší přehlídka ilustrace u nás a jediná příležitost vidět to nejlepší a nejčerstvější ze současné ilustrační tvorby na jednom místě v Praze. Jsou tu zastoupeni čeští, slovenští ale i zahraniční tvůrci a prezentují svá díla formou individuálních instalací, ze kterých vystupují ilustrace do dalších rozměrů.<sup>18</sup> Příhodný i název tohoto festivalu, který se navrácí k latinskému či italskému základu slova – osvětlit, světlo apod.

Zde představuji tvorbu jedné z účastnic LUSTER Festivalu z roku 2021. Ukrajinka Anya Ivanenko, ilustrátorka pracující převážně digitálně. Tvoří ilustrace zabývající se aktuálními tématy. Dle jejího portfolia na stránkách <http://seri-graph.com/anya> vytvořila např. soubor ilustrací zobrazující práci těch, kteří se za koronaviru staraly o chod života většiny obyvatelstva přesunutého domů. Dále vytvořila sérii ilustrací pro Populační fond OSN, ve kterém se zabývá kojením.



Obrázek 14 Ilustrace „Breastfeeding“ - Anya Ivanenko

Obrázek 15 Ilustrace „НАДзвичайні. Діячі України“ (Mimořádné postavy Ukrainy) - Anya Ivanenko

Dalším místem, které představuje současnou ilustraci pro dospělé, jsou noviny The New York Times. Celosvětově známé noviny přemístily část své publikační tvorby i na internet. Ve tištěné i digitální podobě používají kvalitní ilustrace od současných

<sup>18</sup> LUSTER festival – o nás [online]

renomovaných ilustrátorů. Za každý rok tvoří výběr nejlepších ilustrací, které ke svým článkům použili<sup>19</sup>.

Témata, kterými se NY Times zabývá je mnoho, ale důležité je zmínit, že jsou aktuální. To nám dává také přehled o ilustraci, která se rovněž zabývá aktuálními tématy.

Většina autorů publikovaných v NY Times tvoří digitálně. Našel jsem však i výjimky. Z ilustrací těchto novin z roku 2019 mě zaujala tvorba autorky Haejin Park z USA. V roce 2015 úspěšně zakončila studium na univerzitě Rhode Island School Of Design<sup>20</sup>. Jejím hlavním tématem je dětská knižní ilustrace dělaná akvarelem. V roce 2021 byla finalistkou na Boloňském Bienále Ilustrace.

Další ilustrátorkou, která mě zde zaujala je Yukai Du. Narodila se v Číně a absolvovala univerzitu Central Saint Martins v Londýně roku 2014. Zabývá se digitální ilustrací a animací. Tvoří spíše v komerční sféře a mezi její největší klienty patří např. Apple, MTV, zmiňované The New York Times, či BMW apod.<sup>21</sup>

Současnou ilustraci také do značné míry určují technologie a programy pro její tvorbu. Mnoho ilustrátorů dnes tvoří v programu „Procreate“ od firmy Apple, dále je taktéž hojně používaná sada programů od firmy Adobe, a to Photoshop a Illustrator. Dalším velkým trendem, který začíná utvářet podobu současné ilustrace je risografický tisk.

Risograf je málo rozšířený, vysokorychlostní digitální tiskařský systém, který začala vyrábět japonská společnost Riso Kagaku Corporation v roce 1986. Technologie je ideální pro střední náklady tisku. Je levnější a rychlejší než fotokopírování od nákladu nad dvacet výtisků a pod deset tisíc výtisků, kde je už ekonomicky výhodnější užití komerčního ofsetového tisku. Originál se skenuje ze skla přístroje a naskenovaný obraz se vypaluje do matrice (master), navinující se na rotační válec. Skrz vynechané plochy v matrici, které jsou v originálu černé, se barva protiskuje na papír, čímž je technologie podobná sítotisku nebo miemografii.

Původně byl risograf určen k rychlému množení užitečných tiskovin, získal si ale po celém světě příznivce mezi nízkonákladovými tiskaři pro levnost, rychlost a zajímavou kvalitu tisku. Tiskne v přímých barevných tónech a je možné dělat barevné soutisky.

---

<sup>19</sup> NY Times – The best of illustration of 2021 [online]

<sup>20</sup> Haejin Park – about [online]

<sup>21</sup> Yukai Du – about [online]

Stal se také oblíbenou tiskařskou technikou pro autorské tisky a plakáty. Risograf zaznamenal v nultých letech nového století velký nárůst oblíbenosti v západní Evropě na scéně vydávání zinů – nízkonákladových DIY časopisů.<sup>22</sup> Mezi tvůrce touto technikou patří například Slovák Lukáš Parolek, absolvent VŠUP.

Na české ilustrátorské scéně považuji za současníka ilustrátora pohádek Prašina od Vojtěcha Matochy – Karla Osohu. Jeho tvorba je kombinací digitální ilustrace a klasické ilustrace. Karel vždy začíná skicou tužkou, či tuší. Při dotváření (kolorování) svých ilustrací přechází do digitálního prostředí. Pracuje v programu Procreate.



Obrázek 16: Karel Osoha - kresba tuší



Obrázek 17: Karel Osoha - kolorovaná kresba v Procreate

Dalším autorem, který utváří současnou českou ilustrátorskou scénu, je dle výběru portálu Czechlit.cz Jindřich Janíček. Z rozhovoru pro Czechlit.cz jsem vybral jednu část rozhovoru. Na otázku, zda-li ilustruje ručně, nebo na tabletu odpověděl: „Kreslím ručně i na tabletu. Tablet je dobrý na rychlejší zadání, a to mi často stačí jen rychlá skica. Knížky, kterým se věnuji déle jsou většinou kreslené hlavně ručně a tabletem jen řeším barvy. Některé věci jsou výhradně ručně. Do čeho jsem nikdy nepronikl jsou

<sup>22</sup> Lukáš Parolek – Kudla press, Artyčok [online]

photoshopové štětce a efekty. Tam používám pořád základní stopu, nebo základní tužku už mnoho let.“<sup>23</sup>

Jeho výpověď je mi ve všem velice blízká.

Následující současníci české výtvarné scény je Květa Pacovská (\*1928).

Odmala ráda tvořila hezké věci a projevoval se její výtvarný talent. Absolvovala v roce 1952 VŠUP v ateliéru Monumentální malby Emila Filly. Od 60. let ilustruje a vystavuje svá grafická díla. Její ilustrátorská tvorba je určena hlavně dětem. Specifikem její tvorby je spojení geometričnosti, malby s kresbou a typografie s vazbami na lidové artefakty. Ráda své ilustrace prokládá groteskami, a tak se u její tvorby také zasmějeme. Spolupracovala na tvorbě ilustrací pro časopisy Sluníčko, či ilustrovala mnoho knih. Mimo ilustrace se také zabývá sochou, či malbou. Všechny formy jejího projevu mají rozpoznatelné jednotící znaky.

Ilustrovala např. knihy od Williama Goldinga „Pán much“ (1968), Daniela Heviera „Nevyplazuj jazyk na lva“ (1986), či Bohumila Říhy „Tajemná písťala“ (1990). Její samostatná díla jsou většinou pojata jako autorské knihy. Jsou to např. „Svět pohádek bratří Grimmů“ (1984), či „Abeceda“ (2013). Za svou tvorbu byla několikrát oceněna. V roce 1983 získala cenu Zlaté jablko na Bratislavském bienále ilustrace. V roce 1992 Cenu Hanse Christiana Andersena za ilustraci. Květa Pacovská dodnes pravidelně tvoří.<sup>24</sup>

---

<sup>23</sup> O nakladatelství Take Take Take, Czech design [online]

<sup>24</sup> Paměť národa, Květa Pacovská [online]

Dále je stále výrazná tvorba a přístup generace nacházející se mezi Květou Pacovskou a Jindřichem Janíčkem. Zde je přístup k ilustraci stále rukodělný a návrhy tak vznikají výhradně na papíře.

Renáta Fučíková (\*1964) je příkladem současné, avšak rukodělné ilustrace. Dále to jsou Lucie Lomová (\*1964), Galina Miklínová (\*1970), nebo Petr Sís (\*1949).



Obrázek 18 Lucie Lomová - ilustrace pro magazín DNES (2014)

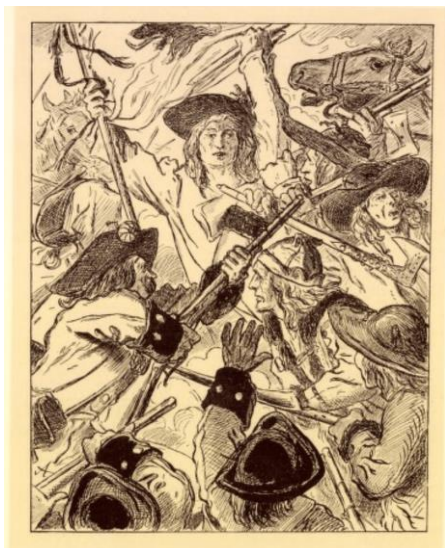
#### 1.4 Výběr z českých ilustrátorů

Představuji zde výběr českých ilustrátorů, kteří utvářeli a utváří můj pohled na ilustraci. Mezi prvky, které ve mně od dětství vyvolávají nadšení (a proto sem také autory, kteří je obsáhly umisťuji) řadím: ztotožnění se s realitou – podobně, co popisuji níže jako „non-fiction“ (literatura faktu – bez fikce). Dále je to přiznávání důležitých detailů ze skutečného světa, které mohou dítě vést například pro budoucí povolání. Dalším prvkem je škála barev mně příjemná. Poslední prvek se těžko popisuje, avšak je většinou vidět na první pohled – poznám jej, když si zkrátka řeknu: „To je ono!“. Jedná se tak o subjektivní zhodnocení kvality ilustrace.

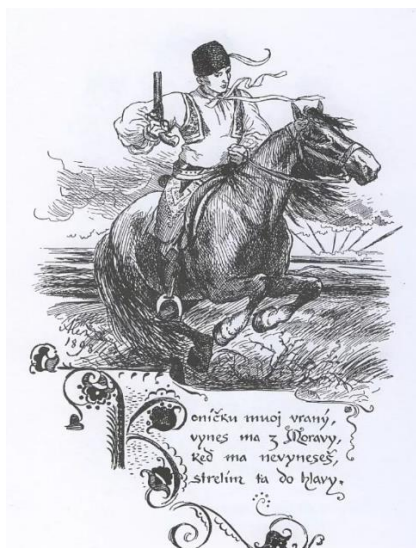
Mikoláš Aleš (1852 – 1913) byl českým malířem, ilustrátorem a dekorátorem.

Narodil se v jihočeských Miroticích a zemřel v Praze. Věnoval se ve svém životě hlavně malbě a řadíme ho zprvu do období romantismu, poté do období secese.<sup>25</sup> Studoval na AVU v Praze. Protože se v průběhu studia účastnil studentské demonstrace proti prof. A. Woltmannovi, který popíral existenci českého umění gotiky a baroka, byl několik dní vězněn a poté z Akademie vyloučen.<sup>26</sup>

Mezi Alšovi nejvýznamnější díla patří cyklus „Vlast“ pro Národní divadlo. 14 lunet ve foyer (vstupní hale) Národního divadla. Známé jsou také jeho ilustrace pro díla: „Ohlas písní ruských“ od F. L. Čelakovského, dále „Staré pověsti české“, „Psohlavci“, či „Listy dvou přátel“ od Aloise Jiráska. Také ilustroval České lidové písně, Špalíček pohádek, pověstí a přísloví, či Národní mariášové karty (1893). Jeho ilustrace jsou charakteristické liniovou kresbou tuší. Také jsou svým naznačením atmosféry značně epické.



Obrázek 19: Mikoláš Aleš – Psohlavci



Obrázek 20: Mikoláš Aleš - Malý Alšův Špalíček

<sup>25</sup> Wikipedia, Mikoláš Aleš [online]

<sup>26</sup> Česká rozhlas, Mikoláš Aleš a jeho druhý život [online]

Helena Zmatlíková (1923 – 2005)

Česká ilustrátorka a malířka. Ilustrovala hlavně dětskou literaturu. Studovala na soukromé škole volné a užité grafiky, knižního a reklamního umění Officina Pragensis v Praze, poté od roku 1942 byla ve svobodném povolání. Mezi její nejznámější počiny patří ilustrace ke knížce „Honzíkova cesta“ od Bohumila Říhy, k Žáčkovu „Slabikáři“, ilustrovala také „Děti z Bullerbynu“ Astrid Lindgrenové či Collodiho „Pinocchiova dobrodružství“ a mnoho dalších.<sup>27</sup>

Její ilustrace mají viditelný autorský rukopis.



Obrázek 21: Helena Zmatlíková - Honzíkova cesta

Obrázek 22: Helena Zmatlíková - Princezna Trdlo

Alois Mikulka (\*1933) je český malíř, sochař, grafik, ilustrátor a autor divadelních her pro děti. Za druhé světové války, když byl jeho otec nacisty zavražděn v Německu, pomáhal se doma s matkou starat o tři své sestry. Musel jít poté na převýchovu do německé školy, a také do Kuratoria pro výchovu mládeže. Vystudoval vyšší školu uměleckého průmyslu v Brně, následně pokračoval do ateliéru monumentální malby u Jána Želibského na VŠ VU v Bratislavě. Tvorba pro děti je mu blízká. Často tvoří leporela či omalovánky. Důkazem jsou „Pohádkové omalovánky“ a „Pohádkové domalovánky“. Dále tvoří výtvarné knihy s krátkými verši – „Svět v obrazech“ a „Letem světem“. Dalšími díly jsou většinou vlastnoručně napsané a zároveň ilustrované

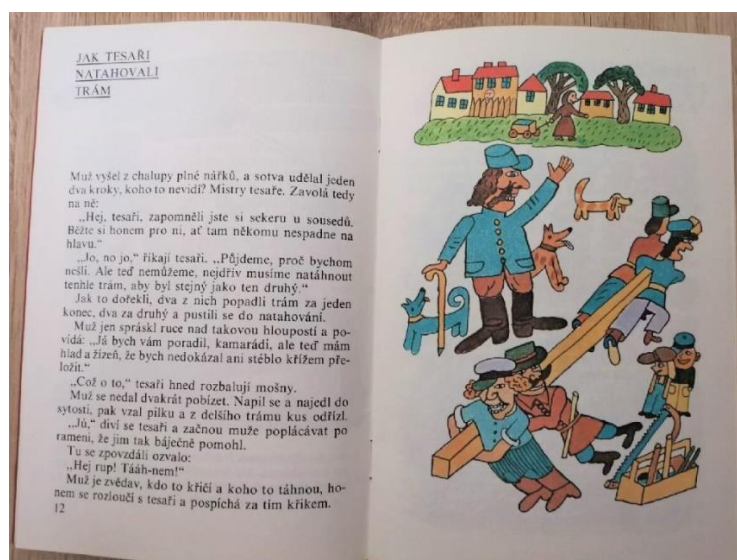
<sup>27</sup> Wikipedia, Helena Zmatlíková [online]



knihy – „O smutném tygrovi“, „Karkulka v maskáčích“, či „O zvířátkách a divných věcech“.<sup>28</sup>

K charakteristikám jeho tvorby patří nadsázka, parodie, nonsens, ale také posuvy tradičního literárního a výtvarného kánonu.<sup>29</sup>

Na jeho ilustracích jsem vždy obdivoval jeho jednotný styl. Dále jsem se nemohl jako dítě vynadívat jeho technicistních prvků, v příjemné a dětské podobě.



Obrázek 23: Alois Mikulka - O zvířátkách a divných věcech

Obrázek 24: Alois Mikulka - Pod kloboukem zlatý ptáček

<sup>28</sup> Wikipedia, Alois Mikulka [online]

<sup>29</sup> Martin Reissner, Ilustrace. Moravské zemské muzeum, Brno, 2015. s. 114

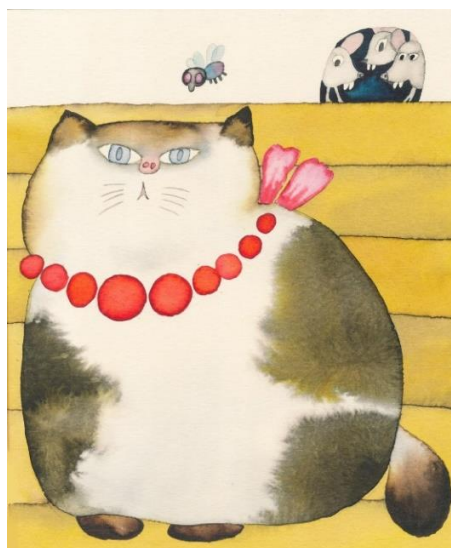
Eva Šedivá (\*1934) je českou ilustrátorkou a animátorkou. Vystudovala Vyšší školu uměleckoprůmyslovou v Praze. Mezi její nejnámější díla patří „Náš svět“ od Evy Vebrové, „Výpravy s paní Klomínkovou“ od Ilony Borské, nebo „Autíčko Tydýt“ od Jiřího Kahouna.<sup>30</sup>

„... ráda ilustruji knihy, kde se mohu opírat o fakta a historii (Ilona Borská – „Výpravy s paní Klomínkovou“) nebo knihy pro nejmenší a encyklopedie („Náš svět“ od Evy Vebrové). Je mi blízký lehce humorný nadhled.“<sup>31</sup>

Její ilustrace hodnotím z mého pohledu velice kladně. Dodnes vzpomínám na knihu „Náš svět“, kde jsem se seznámil s vkusně stylizovanými ilustracemi a opravdu i s naším světem. Opět jsem zde obdivoval detaily, které dávaly dětskému světu dospělácký vzhled.



Obrázek 25: Eva Šedivá - Náš svět

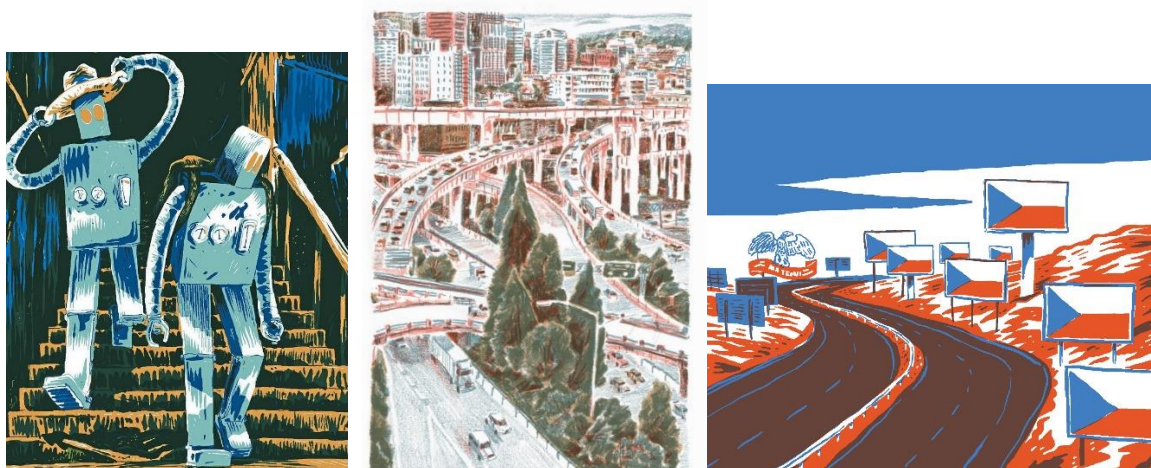


Obrázek 26: Eva Šedivá - Pohádky z bílého pyžamka

<sup>30</sup> Ivana Hutařová, Současní čeští ilustrátoři. Ústav pro informace ve vzdělávání, Praha, 2004, s. 97

<sup>31</sup> Ivana Hutařová, Současní čeští ilustrátoři. Ústav pro informace ve vzdělávání, Praha, 2004, s. 98

Jindřich Janíček (\*1990) je český ilustrátor, tvůrce komixů a grafik mladé generace. Pochází ze Zlína, kde vystudoval Univerzitu Tomáše Bati ve svém rodišti, dále pokračoval na VŠUP v ateliéru ilustrace u Juraje Horvátha. Se svou manželkou Nikolou Janíčkovou založili malé nakladatelství Take Take Take v Praze. Vydávají zde knihy klasických autorů, avšak s vlastní grafickou /ilustrátorskou/ úpravou (Čapek, Gogol, J. London, Mary Shelly). Jsou zde k dostání knihy, které Jindřich ilustroval, např. „B jako běžec“, „Ilustrovaná ústava České republiky“ od Adama Berky, či „Jar v Jekatěrinburgu“ od Lukáše Cabaly. Dále komixy „Podivuhodná robotí expedice“ a pokračování „Neočekávaný robotí exodus“ od Taťány Rubášové. Také občasně ilustruje dětský časopis „Raketa“ - pro děti chytrých rodičů. Jeho rukopis vychází z použité techniky. Většinou se jedná o reálné formy deformované jen barevně.<sup>32</sup>



Obrázek 27: Jindřich Janíček

- Neočekávaný robotí exodus

Obrázek 28: Jindřich Janíček

- Svačinu si rozbalím až v Americe

Obrázek 29: Jindřich Janíček

- Ilustrovaná ústava České republiky

Obrázek 30: Jindřich Janíček

- B jako běžec



<sup>32</sup> O nakladatelství TAKE TAKE TAKE, Czech design [online]

## 1.5 Výběr ze světových ilustrátorů

Zde představuji výběr světových ilustrátorů, kteří stejně jako ti čeští, formovali můj pohled na ilustraci.

Tove Jansson (1914 – 2001) se narodila v Helsinkách, patřila k významné skupině švédsky píšících autorů ve Finsku. Studovala na výtvarné akademii Konstfack ve Stockholmu, poté na kreslířské škole finské Národní galerie v Helsinkách a v Paříži na École d'Adrien Holy a École des Beux Arts.<sup>33</sup>

Tato malířka a ilustrátorka proslula po celém světě především jako autorka řady příběhů pro děti o podivných skřítcích muminech. Postavička Muminka se poprvé objevila v ilustracích na stránkách časopisu Garm v roce 1940 a v roce 1945 vyšla o mumincích první samostatná kniha. Muminci jsou dobrosrdeční, oplývají humorem i nadhledem a seznámit se s nimi můžeme například v knížkách „Čarodějův klobouk“, „Tatínek píše paměti“, „Čarovná zima, Bláznivé léto“ nebo „Tatínek a moře“. V roce 1966 obdržela Tove Janssonová Cenu Hanse Christiana Andersena za ilustraci.<sup>34</sup>



Obrázek 31: Tove Jansson - Mumínci (zimní slunovrat)



Obrázek 32: Tove Jansson - Mumínci (kometa)

<sup>33</sup> Wikipedia – Tove Janssonová [online]

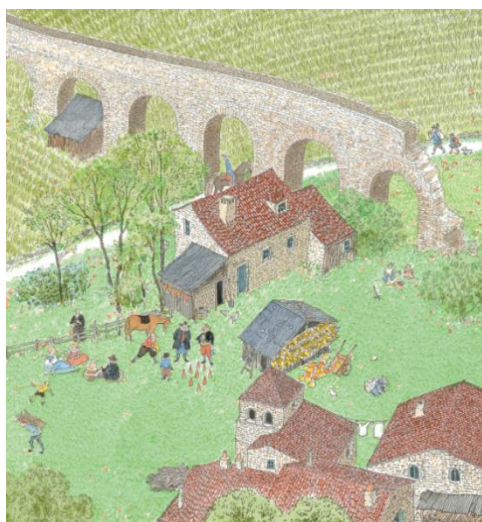
<sup>34</sup> Albatros.cz – Tove Janssonová [online]

Mitsumasa Anno (1926 – 2020)

Byl japonský výtvarný umělec - ilustrátor zabývající se převážně dětskou ilustrací. Studoval na umělecké střední škole, poté po druhé světové válce vystudoval učitelství a následně 10 let vyučoval matematiku na základní škole. Až poté začal s profesí ilustrátora. Tvořil například dětské cestopisy inspirované svými cestami v roce 1963 do USA, Itálie, nebo Skandinávie: „Anno’s USA“, „Anno’s Italy“ apod.<sup>35</sup> Anno zastává názor, že doslovná ilustrace znehodnocuje obsah (převzato z portálu biography.jrank.com).

Mezi jeho další díla patří knihy pro děti s matematickou tematikou s návazností na jeho předešlou profesi – „Kniha počítání“, „Matematické hry“.

Za svou práci obdržel v roce 1984 Cenu Hanse Christiana Andersena za ilustraci.<sup>36</sup>



Obrázek 33 Mitsumasa Anno's Italy



Obrázek 34 Mitsumasa Anno - Kniha počítání

<sup>35</sup>Publishers Weekly, Mitsumasa Anno [online ]- vlastní překlad (originál: He would later document impressions of his life's travels in the Journey Book series of wordless picture books, including Anno's Journey, which featured images inspired by his 1963 trip to Germany, England, and Scandinavia; Anno's Italy; and Anno's USA)

<sup>36</sup> The International Board on Books for Young People (IBBY), Cena H. Ch. Andersena [online]

Eric Battut (\*1968)

Je francouzský autor a ilustrátor dětských knih. Studoval zprvu ekonomii a právo, poté pokračoval na umělecké škole École Émile Cohl ve francouzském Lyonu. Zabývá se dětskou literaturou, kterou ilustruje i vytváří. Ilustruje však i díla jiných autorů. Jeho ilustrace jsou nejčastěji kvašové či akvarelové malby. Mezi jeho nejznámější díla patří „Vajíčko, vajíčko, vajíčko!“ (2008) – autorská kniha pro děti zaměřená na toleranci jeden k druhému, s poukázáním na naši odlišnost. Kniha je psána pěti jazyky naráz, protože je dobré, aby se děti jazyky učily již od raného věku, popisuje Battut. Další díla jsou „Velké tajemství malé myšky“ (2014), či „Na louce“ (2018).<sup>37</sup>

Za jeho tvorbu byl oceněn hlavní cenou Bratislavského bienále ilustrace (BIB) v roce 2001.<sup>38</sup>



Obrázek 35: Eric Battut - Na louce (Dans la prairie)

Obrázek 36: Eric Battut - Na louce (Dans la prairie)

Obrázek 37: Eric Battut - Na louce (Dans la prairie)

Anna Desnitskaya (\*1987)

Ruská ilustrátorka. Narodena v Moskvě, kde v současnosti žije a tvoří. V roce 2011 úspěšně absolvovala Moskevskou státní univerzitu tisku (Moscow State University of Printing Arts) a od té doby se věnuje dětské ilustraci. Její tvorba se nese ve stylu non-fiction<sup>39</sup>, česky literatura faktu. Literatura faktu je literární zpracování dokumentárních materiálů vědeckých, faktů a událostí historických i současných; jako specifický žánr

<sup>37</sup> Didier Jeunesse, Eric Battut [online]

<sup>38</sup> BIBIANA, Pocta rozprávke [online]

<sup>39</sup> Debbie Bibo Agency, Anna Desnitskaya [online]

stojí na rozhraní mezi uměleckou literaturou a literaturou věcnou.<sup>40</sup> Z mého pohledu se jedná o ilustrace, které v obrazovém podání přiznávají skutečnost.

Mezi její nejznámější díla patří „Apartmán“ (2019), „Ulice v proměnách času: 12 000 let ve stejné ulici“ (2020), „Z Moskvy do Vladivostoku“ (2021) nebo „Kolem světa za 24 farmářskými trhy“ (2021). Při práci kombinuje ruční kresbu a malbu, také práci s tabletem a grafickými programy. Za svoji práci byla nominována na cenu Bratislavského bienále ilustrace (2019), či AOI World Illustration Award (2019). Hlavní cenu získala na Bologna Children's Book Fair Illustrators Exhibition (2021).<sup>41</sup> U jejích ilustrací oceňují míru detailu a možnost nahlédnutí dětského percipienta do dospělého světa. Její ilustrace na mě však působí poněkud tvrději, než u ostatních ilustrátorů, může to být způsobeno formou pojetí ilustrace non-fiction, anebo pouze osobním náhledem.



Obrázek 38: Anna Desnitskaya - Transibiřská magistrála

Obrázek 39: Anna Desnitskaya - Transsbiřská magistrála

<sup>40</sup> Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV, Školní slovník literární teorie, Praha, 1984, s. 207

<sup>41</sup> Debbie Bibo Agency, Anna Desnitskaya [online]

## 2. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části se zaměřuji na celý proces tvorby mých ilustrací. Popisuji zde, na základě čeho a jak mé ilustrace vznikly. Na závěr představuji hotové ilustrace s jejich dalším možným využitím ve formě zpěvníku.

### 1.6 Volba tématu

Pro mé zadání „Výtvarný doprovod – volný soubor – ilustrace“ jsem si zvolil téma ilustrací písní krkonošské kapely Bandor.

Téma jsem chtěl od začátku vztáhnout na kresbu. Zprvu jsem nevěděl, jak téma naplnit, ale po čase jsem dostal nápad vytvořit ilustrace ze života z města, kde bydlím, ze Špindlerova Mlýna. Téma se mi ale stále nezdálo dost nosné. Po jedné rodinné debatě jsme však přišli na téma, které se mi zdálo již smyslupnější. Společně jsme vymysleli vytvořit ilustrovaný zpěvník naší kapely Bandor. Kapela již delší dobu řeší problém, jak předat svým posluchačům texty. A tak jsem se tohoto tématu rozhodl držet. Nakonec, jsem si zvolil jako hlavní téma vytvoření samostatných ilustrací k písním. Jako doplněk poté tvorbu zpěvníku, který ilustrace obsahuje.

### 1.7 Inspirace

Jedním z motivů, které mě v mojí tvorbě inspirují a zajímají, je figura. I díky bakalářské práci jsem si to potvrdil. Dále je mi blízká technika linorytu, se kterou mám zkušenosti již od střední školy. Je to technika, která mě pro svůj kontrastní a „řampuláčtější“ vzhled baví. Také mám rád vycházení z reality. Na těchto znacích jsem se snažil vystavit i inspirační zdroje.

Když jsem si tyto inspirační prvky ujasnil, ihned mě napadla tvorba Karla Halouna. Je to i kvůli jeho blízkosti k hudbě.

Karel Haloun (\*1951). Český výtvarník, typograf a grafický designér zaměřující se na hudební i knižní průmysl. Je známý pro spolupráci např. s kapelami Jasná páka, Hudba Praha, kterým vytváří obaly desek, plakáty, zpěvníky apod. Spolupracuje s knižními nakladatelstvími (Čs. spisovatel, Mladá fronta, Nakladatelství Lidové noviny,



Paseka, Svoboda, Kentaur, Maťa, Argo aj.) V roce 1985 získal Cenu za ilustraci pro výtvarníky do 35 let.<sup>42</sup>

Na Halounově tvorbě jsem se inspiroval jeho publikací z roku 2009. Jedná se o soubor ilustrací s názvem *Hudební výchova*, kde představil 20 interpretů z české hudební scény z období mezi lety 2004 – 2009<sup>43</sup>. Zde jsem ocenil jak přehledně a věcně dané téma představil. Inspiroval jsem se bravurně zvládnutým linorytem s jeho příznačnými charakteristickými rysy a kvalitním soutiskem.



Obrázek 40: Karel Haloun - *Hudební výchova* - Petr Kalandra

Obrázek 41: Karel Haloun - *Hudební výchova* – pozvánka na výstavu

<sup>42</sup> Revolver Revue, Karel Haloun [online]

<sup>43</sup> Třetí dílna, Karel Haloun – *Hudební výchova* [online]

Dalším umělcem, který mě již několik let zajímá, je český malíř Jakub Janovský. Narodil se v roce 1984 v Jihlavě. Studoval nejdříve na tamější Střední umělecké škole grafické, poté pokračoval na Akademii výtvarných umění v Praze do ateliéru kresby Jiřího Petrboka.<sup>44</sup> Jeho díla jsou často satirická. Satiru se snaží zobrazit na svých kresbách či malbách často pomocí figur. Jeho obrazy bývají dvoubarevné. Většinou se jedná o kombinaci černé kresby a bílého pozadí.

Z jeho tvorby si přebírám zručnost ve vystižení figury a prostoru několika málo tahy. Také se mi líbí kontrast černé a bílé, který v linorytu hojně používám.



Obrázek 42: Jakub Janovský – název neznámý

Obrázek 43: Jakub Janovský – Dvojice

Jako dalšího umělce jsem si vybral Francouze Honoré Daumiéra (1808 – 1879). Jedná se o malíře a karikaturistu v jedné osobě. Jeho tvorba pojednává o pařížské společnosti a zaměřuje se na svět byrokracie. Učil se malovat na Akademie Suisse, neformální škole, kde se učili také Paul Cézanne, Eugène Delacroix, Edouardo Manet a další. Daumiér se zdokonaloval také v Louvru, kde se učil z děl Rubense a Rembrandta. Mezi jeho koníčky patřilo pozorování typů lidí na ulicích Paříže, ze kterých následně čerpal při své tvorbě.<sup>45</sup>

<sup>44</sup> Jakub Janovský, CV [online]

<sup>45</sup> Wikipedia, Honoré Daumiér [online]

Inspirovi si hlavně Daumiérovým rukopisem. Ten spočívá ve stylizovaném náhledu na svět. Stylizace je karikaturního rázu, ve které vyzdvihuje podstatné - dominantní části, což mi přijde sympatické. Oslovily mě jak jeho kresby či grafiky, které tvořil např. pro časopis *Le Charivari*, tak i jeho malby - *Vágón třetí třídy*, či *Republika*.



Obrázek 44: Honoré Daumier - ilustrace z *Le Charivari*



Obrázek 45: Honoré Daumier - *Vagón třetí třídy*

## 1.8 Grafická technika linoryt

Zde představuji techniku, kterou jsem si vybral pro tvorbu mých ilustrací.

Jedná se o techniku linorytu. Řadíme jí do grafických technik tisku z výšky, kde je společně s dřevořezem a dřevorytem. Jejím základem je podlahová krytina zvaná linoleum, do které se vyrývá kresba.

### 1.8.1 Historie

Linoryt se rozvinul v Anglii, poté v Německu a Rakousku. Z uměleckých řad jej začali používat jedni z prvních například němečtí expresionisté (Ernst Ludwig Kirchner, Gabriele Münter, Emil Nolde, Otto Dix, Max Pechstein). V Čechách již během první světové války tvořil linoryty Josef Čapek. V USA zavedl tuto techniku Vojtěch Preissig, který poprvé vystavil své linoryty roku 1911 v New Yorku. V době mezi oběma světovými válkami se linoryt používal pro volnou i knižní grafiku (Josef Čapek, Miloslav Holý, Karel Štika, J. Ščerbakov). Ve 30. letech sloužil linoryt k tisku propagačních letáků a plakátů tvůrci z Dílny lidové grafiky v Mexiku (Taller de Gráfica Popular) a argentinskými umělci z Club de la Estampa. Po druhé světové válce se barevnému linorytu věnoval Pablo Picasso, Henri Matisse nebo Maurice Vlaminck, uvádí Baleka (1997, s. 202-203).

Samotné linoleum jako podlahová krytina byla vynalezena roku 1863 Angličanem Fredericem Waltonem (1834 –1928). Skládá se z přírodních materiálů – vápence, lněného oleje, smůly, dřevní moučky, juty a pigmentů. Lino tak nazýváme v návaznosti na jeho hlavní složku: olej lněný (linum oleum). Lino neboli linoleum se stalo brzy velice oblíbené pro dlouhou trvanlivost a snadné použití. Pravděpodobně prvním, kdo lino použil jako tiskařský materiál, byl okolo roku 1890 německý výrobce úředních tiskopisů. Krátce poté byl linoryt objeven pro své snadné zpracování pedagogy výtvarných škol. Lino jako grafický materiál bylo poprvé použito ve vzdělávacích kroužcích v Německu a Rakousku koncem 19. století. Zasloužil se o to rakouský vzdělanec českého původu Franz Cižek (1865 –1949), který propagoval tisk z lina ve vzdělávacích kroužcích. Pro Cižeka bylo důležité, aby byl spontánní dětský projev čistou a originální formou umění, vyjádření svého vnitřního já. Chtěl, aby učitel ve výuce zasahoval co nejméně do dětské fantazie, a proto obhajoval práci s takovými materiály, které jsou snadno zvládnutelné a poskytují tvůrčí volnost. (Hemelrijková, 2000, s. 23-30)

### **1.8.2 Proces tvorby linorytu**

K rytí do linolea používáme žlábkových linoryteckých rydel, lisovaných z ocelového plechu do profilu V nebo U nasazených do dřevěných držátek. Pomocnou kresbu přeneseme na plochu linolea z pauzy (pauzovacího papíru) přes kopírovací papír; linoleum předtím očistíme benzínem.<sup>46</sup> Po přenesení a vyrytí kresby přecházíme k samotnému tisku. Na ten používáme specifické tiskařské barvy.

Používáme tiskařskou čerň nejhlubší sametové sytosti (kostní – zvaná slonová). Naneseme ji na barevník (silná skleněná nebo mramorová deska či litografický kámen). Barva může být již připravena, nebo její konzistenci můžeme upravit přidáním slabé fermeže /zřídne/ nebo sikativu /zhoustne/. Barva musí být rozválena na barevníku gumovým válečkem. Následně barvu naneseme na lino (tiskovou matici). Vrstva musí být stejnoměrná, souvislá a nepřiliš silná, aby se barva při tisku nevymačkávala do stran, uvádí Krejča (1995, s. 53).

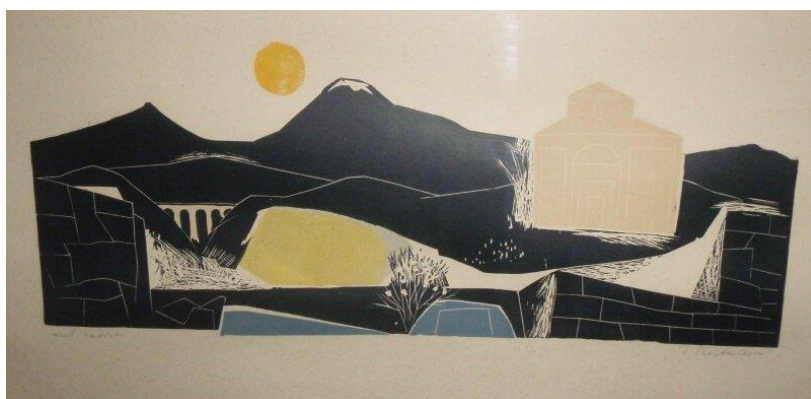
Výběr papíru je taktéž nedílnou součástí procesu. Na tisk lina je vhodný papír silnější, také i s hrubší strukturou. Naopak na jiné techniky s jemnějším lineamentem je

---

<sup>46</sup> Aleš Krejča, Grafické techniky. 2. vyd. Aventinum, Praha, 1994. s. 48

vhodnější papír tenký, s hladkou strukturou. V každém případě by měl být dobře klížený, aby se při tisku nevytrhával. List papíru klademe na matrici opatrně, jediným pohybem. Aby byl otisk na formátu dobře umístěn, používáme nakládacího rámu. Vlastní otištění provádíme pomocí knihařské kostice, kterou přejíždíme kruhovými pohyby za stálého zvyšování tlaku. Můžeme taktéž použít polévkovou lžici. Jakmile jsme přesvědčeni, že kresba je všude obtisknuta, otisk opatrně za jeden roh sejmeme. Listy jednotlivých otisků necháváme schnout volně rozložené, nebo je prokládáme suchými čistými makulaturami (znehodnocenými /potištěnými/ papíry, které se mohou zašpinit), shrnuje Krejča (1995, s. 53.) Tímto je tvorba linorytu dokončena.

Zde představuji linoryty od autorů, kteří se linorytem často zabývali.



Obrázek 46: Maurice de Vlaminck – linoryt

Obrázek 47: Max Pechstein – linoryt

Obrázek 48: Jiří Ščerbakov – linoryt

## 1.9 Kapela Bandor

Krkonošská kapela Bandor vznikla v roce 2017. Hraje na území Špindlerova Mlýna a zabývá se hraním vlastních písní nejčastěji ve stylu-punkrocku. Jedná se z části o rodinnou kapelu. Skládá se ze zpěvačky Hany Lukášové, Roberta Mařase (el. kytara, zpěv) a jeho dvou synů Jakuba Mařase (baskytara, zpěv) a Jana Mařase (bicí, občasný zpěv).

Kapela se ve své tvorbě věnuje široké škále témat, které jsou zpívány vždy v češtině. Její tvorbu můžeme rozdělit na dvě hlavní témata. Jsou to písně „ze života“ a písně „světonázorové“, či „povšechné“.

U písní „ze života“ se jedná o popis situací, veselých i smutných z našeho okolí. Jsou to např. písně „Zvonička“, „Není nás milión“, „Bandor“, „Slalom“, či „Po horách“ a mnoho dalších. Písně často popisují život ve Špindlerově Mlýně a v Krkonoších. Zpívá se zde o reálných věcech a zkušenostech, které nás provází.

Dále má kapela písně „světonázorové“ a „povšechné“. Ty vznikají v reakci na dění ze světa, či na všeobecné věci, které vnímá každý člověk. Častými tématy jsou ekologie, lidská práce, přelidnění, pandemie apod. Mezi tyto písně patří „7 miliard“, „Magnetická“, „Taková folková“, „Stroje“, či „Svítání“ a další.

Písně, které jsem pro tuto práci vybral, mají být použitelné ve zpěvníku. Mají společný rys v tom, že se dají hrát na akustickou kytaru.

Již několikrát se nám stalo, že lidé u táboráku chtěli zahrát Bandor. Mnoho lidí se nás také ptalo, kde najdou naše texty. Jelikož Bandor hraje více na elektrickou kytaru, kde jsou místo „táborákových“ akordů, „dvou hmaty“, a naše texty nejsou nikde, krom přebalu jednoho alba k dostání, bylo těžké lidem v tomto ohledu vyhovět. Avšak, zaměřili jsme se na tento problém. Otec mi nad slova textů psal akordy, jak by se daly písně zahrát na akustickou kytaru. Já jsem zatím sepisoval texty a dělal si skici ilustrací. Takto vznikl náš ilustrovaný kapelní zpěvník.

Zde jsou představeny jednotlivé písně, které jsme pro tvorbu ilustrací a zpěvníku vybrali.

**Píseň „Bandor“** – Hlavní píseň naší kapely, zpívá se zde o bandorech (po krkonošsky bramborech), které se dříve pěstovaly (a někdy stále pěstují) v Krkonoších. Zpívá se zde např.: „V Horní, Dolní Branný, Víchový a Poniklý, děda s babkou na svůj bandor jsou zvyklý!“. Dalším důležitým motivem písně je refrén, kde se zpívá opět krkonošským nářečím „Bandor, na smerkovým pérkýnku.“. V ilustraci této písně jsem ztvárnil právě „bandor na smerkovým pérkýnku“ stylizovanou formou.

**Píseň „Po horách“** – Píseň vznikla s myšlenkou na jednu dívku, kterou srazilo auto a musela být delší dobu na invalidním vozíku. Tato informace je zde zakódovaná. Píseň je o životě na horách. „Nahoru a dolů, mine noha nohu, z kopce do kopce, dolu a nahoru.“ Píseň má sloužit jako nabuzení, „pro horaly, kteří neuhnou“. V ilustraci pro tuto píseň jsem použil motiv dívky, která měla nehodu, avšak dnes už se z nehody „vylízala“. Znázornil jsem ji již zdravou, jak jde do svého „milovaného“ kopce, tam, kde bydlí.

**Píseň „Podzimní“** – Píseň o podzimu, kdy je pochmurné počasí, začíná být první mráz a člověk začíná topit v kamnech. „Oheň a dřeva praskání, chmurný myšlení zahání.“ Zde jsem po mnohých skicách znázornil naše kamna.

**Píseň „Slalom“** – Je o lyžování, konkrétně o disciplíně slalom. My z Bandoru jsme všichni lyžaři, a proto zpíváme v refrénu: „Padám, ležím vstávám, dostávám facky, mlátím, srážím k zemi, tlustý klacky.“. Tuto píseň hrajeme, když jsou ve Špindlerově Mlýně lyžařské závody. Závodníci k nám přijdou a na píseň tančí, či spíše pogují. U této písně jsem znázornil závodníka, jak jede slalom. Téma figury v pohybu je celkově mé oblíbené téma.

**Píseň „Taková folková“** – Je o lopotě, kterou člověk prožívá, když se o něco snaží. „Nekonečná pouť, dnem i nocí někam plout.“ U této písně jsem znázornil dílnu mého otce, který si zde při práci píseň vymyslel.

**Píseň „Vichr z hor“** – Píseň je o lásce k horám. „Někdo má rád města, někdo vichr z hor, někdo má rád vousy, někdo je hladkej tvor, já rád vousy vichr z hor.“ Ilustrace k této písni pojímá zároveň následující píseň „Zvoničku“. Vichr z hor jsem zde znázornil soustavou čar. V popředí stojí zvonička.

**Píseň „Zvonička“** – Je společně s „Bandorem“ jedna z našich prvních písní. Zpívá se zde o zvoničce, která se nachází na protější stráni od našeho bydlíště a zkušebny a

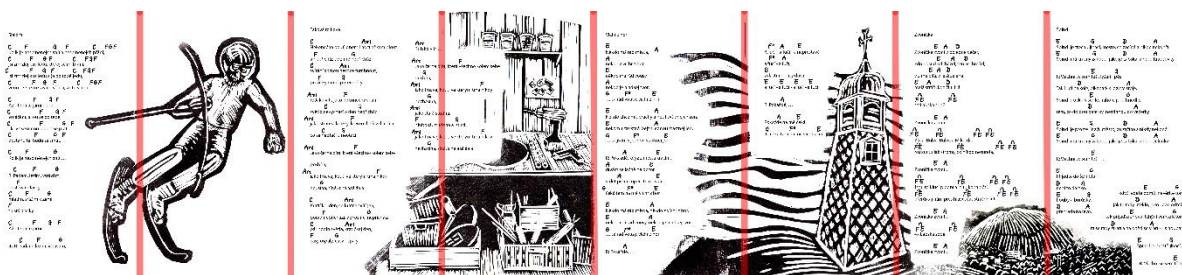
zvoní v poledne a večer. O tom se také v písni zpívá - „Zvonička zvoní v poledne, večer, kdo odsud odcházel, ten asi brečel.“ Píseň je také o sousedech, kteří kolem ní žijí. Zpívá se zde „Labská sobě!“, na počest naší „městské části“. U této písni jsem znázornil stylizovanou podobu naší zvoničky.

**Píseň „Špindl“** – Vznikla jako píseň o Špindlu pro turisty, kteří sem jezdí, nebo by sem mohli přijet. Je složena za doby údajné chřipkové pandemie na podporu zdejšího cestovního ruchu. K této písni jsem vytvořil dvě ilustrace. První zobrazuje pohled na Špindlerův Mlýn z jedné vyhlídky na Labské. Druhá znázorňuje Bílý most ve Špindlerově Mlýně. Zde jsem použil konstrukci mostu.

### 1.10 Volba techniky a formátu

První myšlenkou bylo, aby ilustrace odrážely vyznění písni a kapely. Písně, jak jsem již zmiňoval, jsou ve stylu punk-rocku. Témata písni jsou více o sportu, o soužití s přírodou, či o morálce. S přihlédnutím k těmto faktorům jsem zvolil dvě techniky, akvarel a linoryt. Když jsem si ale témata písni skicoval (Slalom, Zvonička), přiklonil jsem se k linorytu. Jeho drsnější vyznění, jasnější kontury a nemožnost dělat tak jednoduše přechody mi zkrátka více seděly k našim písním. Barevnost výtisků jsem zvolil jednoduše - černou barvou na bílé papír. Jednoduchost mi také evokuje naši kapelu.

Velikost ilustrací jsem volil s možností jejich použití ve zpěvníku. Zpěvník se skládá z jednotlivých stránek o rozměru 120 x 210 mm (š x v).



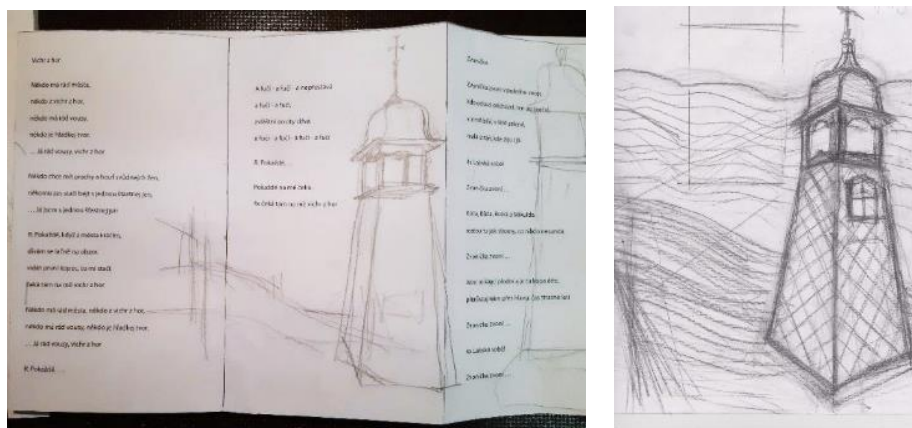
Obrázek 49 Zpěvník Bandoru - rozložení strany

Ilustrace jsem vytvářel na linoleu větší, nebo stejně velké jako zpěvník. Při zvětšené variantě jsem vždy zachovával poměr stran zpěvníku.

Některé ilustrace jsou obdélníkového tvaru, jiné mají zase svůj „obrys“. K jejich zasazení do zpěvníku je hlavně u těch s obdélníkovým tvarem problém, protože by



jejich část mohla překrývat text. Již při prvotních skicách jsem s textem počítal a ilustrace navrhoval s jejich možným překrytím. Do míst, kde se text bude nacházet, jsem neumísťoval důležité prvky. Ilustrace jsou tak i po zredukování stále plnohodnotné.



Obrázek 50 Rozložení ilustrace do zpěvníku

Obrázek 51 Skica se zamýšleným textem

## 1.11 Tvorba zpěvníku

Zpěvník slouží těm, kteří si chtějí zahrát, či zazpívat naše písně. Ve zpěvníku jsou texty s akordy pro hru na kytaru. Zpěvník taktéž obsahuje ilustrace k písním.

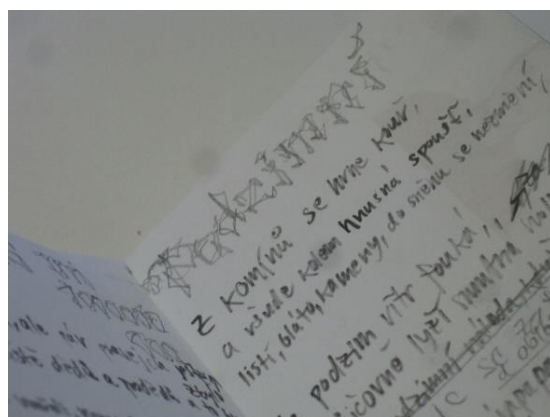
Konstrukčně jsem chtěl zpěvník řešit přibližně o velikosti A5, tzn. 148 x 210 mm (š x v). Tento formát jsem volil kvůli textu písní, který má spíše podlouhlý charakter směrem z hora dolů. Text vydá v čitelné velikosti na jednu, či maximálně na dvě strany velikosti A5. Avšak naše sloky nejsou tak široké, aby vyplnily celý řádek, tak jsem formát zúžil na šířku 12 cm, a tím vznikla strana veliká 120 x 210 mm (š x v).

Ohledně vazby jsem zprvu uvažoval nad šitou. Následně jsem si uvědomil, že by byla příliš drahá a pro více propagační účely kapely nevhodná. Rozhodl jsem se tak pro jednodušší verzi, tzv. „skládačku“, či „harmoniku“, se kterou mám již ze studia na Univerzitě zkušenosti. Skládačka se dá vyrobit levněji a může tak více sloužit k občasnému rozdávání na koncertech apod. Formát jsem měl tedy ujasněn.

Jako první jsem řešil rozložení ilustrací. Začal jsem písně řadit abecedně a udělal jsem si maketu. Texty jsem si zde ručně napsal s velikostí textu, která by mi vyhovovala ke hře na kytaru.

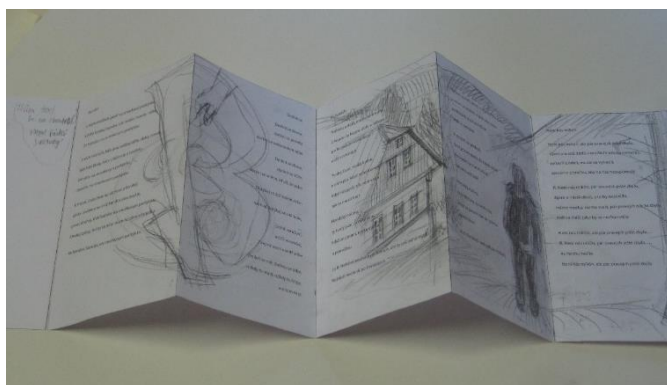


Obrázek 52 Maketa č. 1



Obrázek 53 Maketa č. 1, detail textu

Když jsem zjistil, jak jsou všechny texty velké, jak jsou dlouhé řádky slok, kolik zabere jedna píseň místa, přepsal jsem si texty do počítače a stránky vytiskl.



Obrázek 54 Maketa vytisknutá



Obrázek 55 Maketa vytisknutá – detail

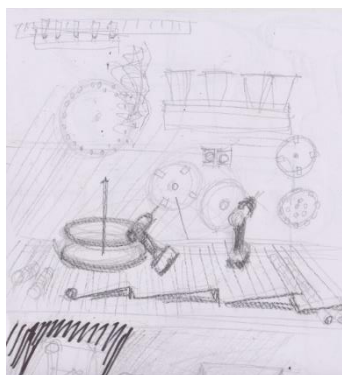
S texty písní jsem si poté hrál - zarovnával jsem je a přerovnával, abych vytvořil mezery pro ilustrace. Poté, s ujasněnými prostory pro ilustraci, jsem přešel ke skicování.

## 1.12 Skici

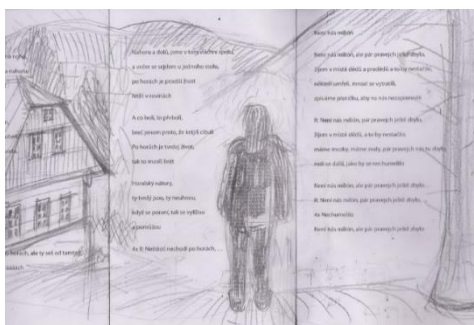
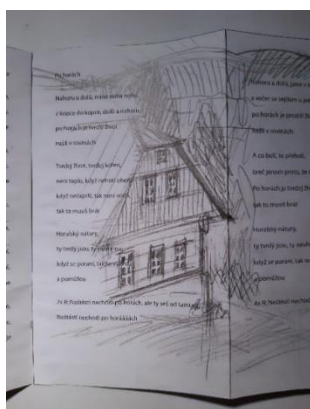
Zprvu jsem se rozhodoval, jakou míru stylizace při tvorbě ilustrací použiji. Vyhotovil jsem si několik návrhů, které byly více realistické, či naopak více stylizované. Po konzultacích jsem se nakonec přiklonil k více stylizovanější formě.

Náměty jsem pojal tak, jak je cítím, či co mi evokují. Písně jsou občas „zakódované“, a tak se je snažím v ilustracích občas dekódovat.

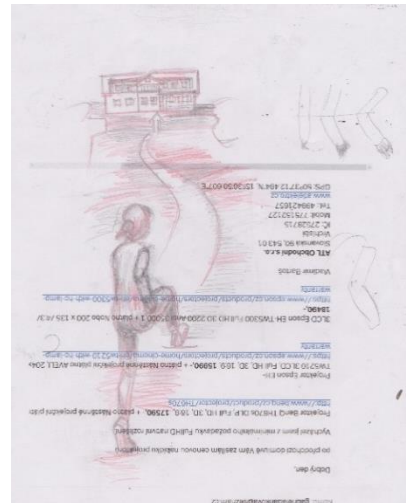
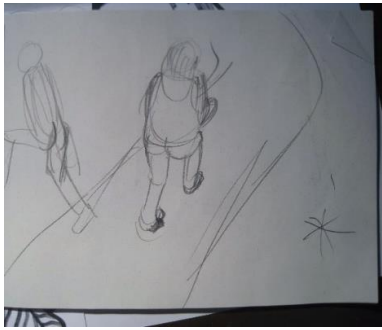
Skicované návrhy jsou od začátku zamýšleny i pro použití ve zpěvníku, je zde tak u některých skic vidět vymezený prostor pro text, kam by hlavní části neměly zasahovat.



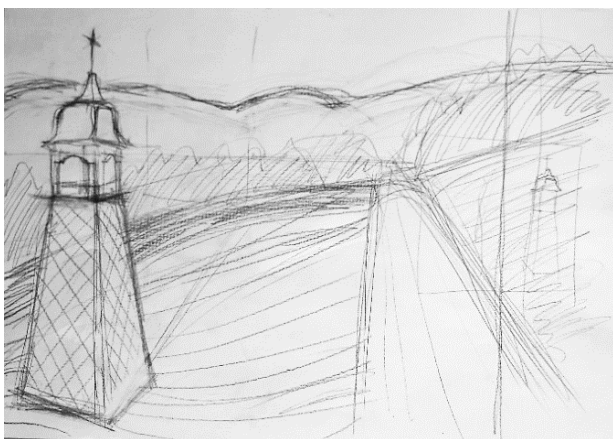
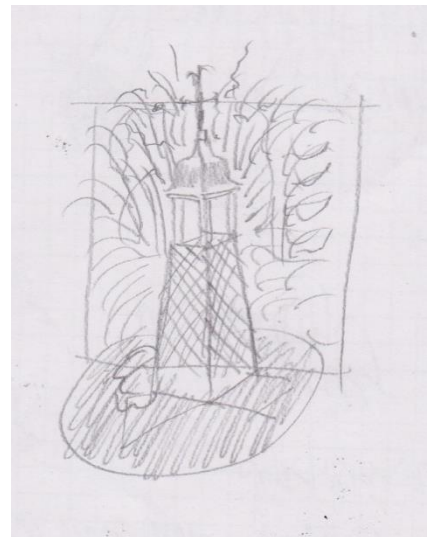
Obrázek 56 Skici na motivy písně *Taková folková*



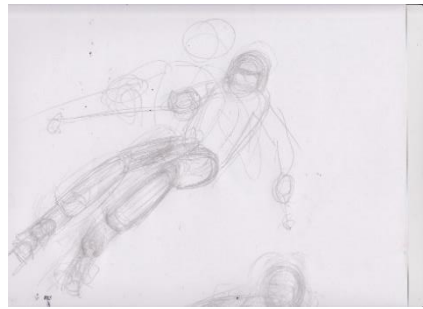
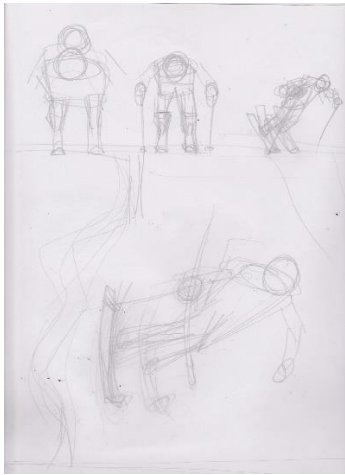
Obrázek 57 Skici na motivy písně *Po horách - realističtější forma*



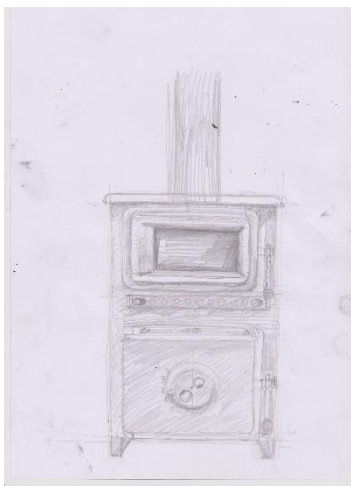
Obrázek 58 Skici na motivy písne Po horách - stylizovanější forma



Obrázek 59 Skici na motivy písne Zvonička



Obrázek 60 Skici na motivy písňe Slalom



Obrázek 61 Skici na motivy písňe Podzimní





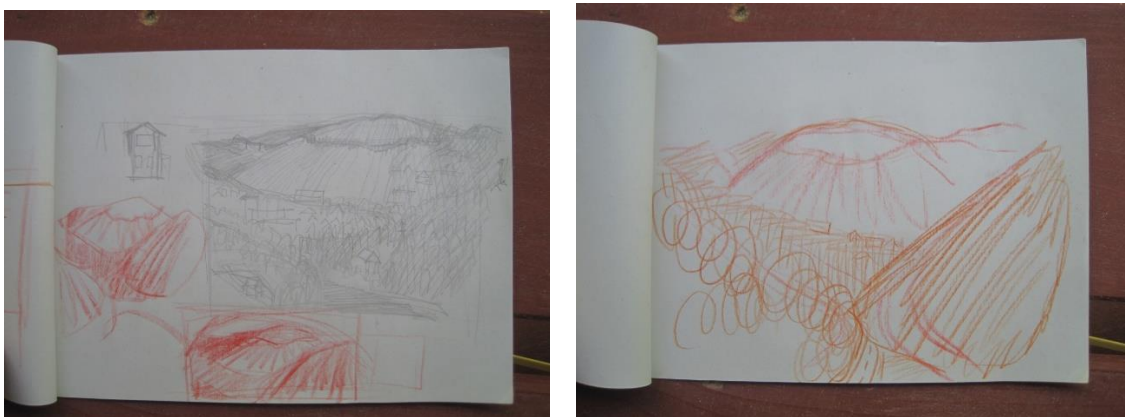
Obrázek 62 Ostatní skici

### 1.13 Realizace

Realizace se skládá z procesu od převodu skic na lino až po hotový tisk. Snažím se zde ukázat práci v domácích podmínkách, ve kterých soubor ilustrací vznikal. Celý proces tisku linolea je téměř totožný s popisovaným procesem z knihy od Aleše Krejčí, *Grafické techniky*, 1995.

Materiál, nedílná součást celého procesu. Používal jsem staré lino, které je dnes již těžko k sehnání. K rytí jsem použil rydla tvaru U a V, které mám již od střední školy.

Zde jsou k vidění skici, které mi sloužily jako podklad pro přenesení na lino.



Obrázek 63 Přípravné skici

Abych mohl kresbu správně převést, musím ji nejdříve zrcadlově otočit. K tomu používám zdroj světla (např. prosvětlovací stůl, okno). Kresbu následně obtáhnu. Když bych tento krok vynechal, měl bych otisk zrcadlově obráceně, což je nežádoucí.



Obrázek 64 Postup přenosu

Převrácenou kresbu si následně přenesu na linoleum pomocí kopírovacího (uhlového) papíru. Často si ještě přenesené čáry na linoleu obtáhnu lihovou fixou. Poté přecházím k rytí.



Obrázek 65 Výsledek přenosu a následné rytí

Po vyrytí přecházím k tisku.

Prvně si připravím barvu na barevníku (používám kus skla). Barvu si rozválím gumovým válečkem a následně ji nanáším na linoleum.

Po důkladném naválení barvy mohu přejít k nakládání papíru. To provádím s podkladovým papírem pod matricí, na kterém si vyznačím nakládací značky. Ty mi

slouží k požadovanému umístění lina (matrice) a na něj umístěného (naloženého) papíru. Když papír naložím a přitisknu jej, pokračuji k přitlačování.

Aby byl výtisk dobře obtisklý a neměl „bílý šum“, pečlivě po papíru přejíždím polévkovou lžící. Takto postupuji v domácích podmínkách. Rychlejší je použití grafického lisu, avšak kvalita nemusí být tak ucházející, protože použitím polévkové lžice mohu lépe kontrolovat celý proces tisku.

Když se odkrytím jednoho, nebo dvou rohů papíru přesvědčím, že je obtisk bez šumu, sejmu papír z lina a nechám ho vyschnout. Schnutí barvy zabere přibližně dva dny. Po vyschnutí mohu vytisknuté grafiky dávat na sebe a skladovat. V této fázi také skenuji grafiky do počítače.

Při tisku ilustrací určených pro zpěvník jsem postupoval technikou, kterou jsem náhodou objevil. Jedná se o techniku nedokonalého tisku.

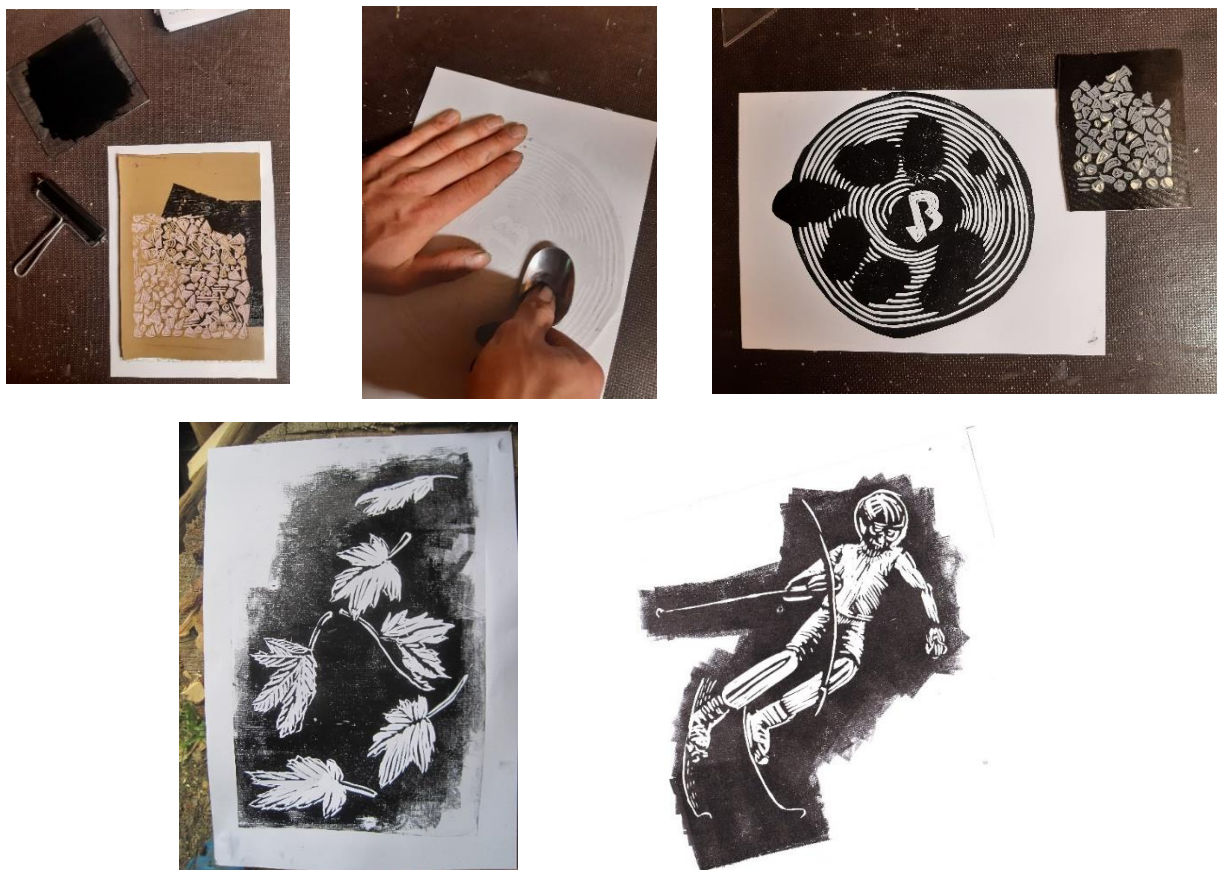
Tato technika vznikla z důvodu, že ilustrace pro samostatné použití zabírají moc místa a musí být pro zpěvník redukovány. Jak jsem již popisoval v kapitole „Volba techniky a formátu“, ani redukcí se z ilustrací nevytratí „to hlavní“.



Obrázek 66 Celé  
ilustrace a  
zredukováne ilustrace



Když jsem po naskenování celých ilustrací do počítače vymazával přesahující části do textu, forma vymazání se mi nelíbila. Současně v té době navaloval velký formát a chtěl jsem si práci ulehčit. Naválem jsem tak pouze vyrytou část. Při obtisknutí takto naválené matrice vznikl zajímavý obtisk, který se mi zamlouval (viz. píseň „Slalom“, či „Podzimní“). V tu chvíli mi došlo, že bych tímto způsobem mohl zhotovovat i redukci u ilustrací ke zpěvníku, abych se tak vyhnul digitálnímu vymazávání. Zkusil jsem to. Výsledek působil dobře a přiznával danou techniku. Tím mi vznikl „nedokonalý tisk“ v dokonalé formě.



Obrázek 67 Ukázky tisku

## Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit soubor ilustrací pro kapelu Bandor. Tématem mých ilustrací byly jejich písně. K zhotovení ilustrací jsem použil techniku linorytu.

Tato technika i téma, které mi jsou námi již z dřívějšího období, se mi zde zpracovávaly poměrně dobře. Práci mě však provázely i problémy. Některé z nich jsem přetavil do předností, a tak jsem z nich například objevil techniku „nedokonalého tisku“.

V teoretické části práce jsem se zabýval vývojem ilustrace. Při jejím zpracovávání jsem narazil na cenné informace. K tomu mi značně dopomohla kniha od Antonína Matějčka, „Ilustrace“ z roku 1931. Mezi důležitými body, které si z teoretické části odnáším mj. patří vnímání ilustrace jako informace. Uvědomuji si, že je důležité po ilustraci nechtít příliš, protože jinak se z ní vytratí její pravá /osvětlovací/ podstata.

V praktické části jsem vytvořil soubor ilustrací, který jsem následně použil ve zpěvníku. Ilustrace vznikaly formou linorytů. Tuto techniku jsem si za celou práci poměrně osvojil a chtěl bych v ní pokračovat.

Další kroky, kterými bych se chtěl ubírat, je vytvoření ilustrací k dalším písním, nebo použití dosavadních ilustrací v nových formách. Napadá mě jejich použití na internetu v propagaci kapely, dále jako potisk kapelního oblečení aj. Jsem zvědav, do jakých forem nakonec ilustrace prostoupí.

## Seznam literatury

1. BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5.
2. HEMELRIJKOVÁ, Liesbeth. *Od Kandinského ke Corneillovi - LINO v umění 20. soletí*. Praha: Grapheion, 2000.
3. HUTAŘOVÁ, Ivana. *Současní čeští ilustrátoři*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2004. ISBN 80-211-0485-6.
4. KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. ISBN 14-621-85
5. KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. Vyd. 3. Praha: Aventinum, 1995. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4.
6. MATĚJČEK, Antonín. *Ilustrace*. Praha: Jan Štenc, 1931.
7. PETRÁČKOVÁ, Věra a KRAUS, Jiří. *Akademický slovník cizích slov. II. svazek L - Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0524-2
8. REISSNER, Martin. *Ilustrace*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2015. ISBN 978-80-70-28-439-1
9. ÚSTAV PRO ČESKOU A SVĚTOVOU LITERATURU ČSAV. Red. Vlašín, *Školní slovník literární teorie*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984.

## Seznam elektronických zdrojů

1. OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný* [online]. Devatenáctý díl. Praha: J. Otto, 1902 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://archive.org/details/ottvslovnknauni37ottogoog/page/172/mode/2up?view=theater>
2. Le Charivari. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2022 [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Le\\_Charivari](https://en.wikipedia.org/wiki/Le_Charivari)
3. Le Magasin Pittoresque. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2021 [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: [https://fr.wikipedia.org/wiki/Le\\_Magasin\\_pittoresque](https://fr.wikipedia.org/wiki/Le_Magasin_pittoresque)
4. La Caricature. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2022 [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/La\\_Caricature\\_\(1830%E2%80%931843\)](https://en.wikipedia.org/wiki/La_Caricature_(1830%E2%80%931843))
5. BIBIANA, Bienále ilustrací Bratislava. In: BIBIANA [online]. 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.bibiana.sk/sk/bienale-ilustracii-bratislava/bib-2021/program>
6. About, Bologna Children Books Fair. In: Bologna Children Books Fair [online]. 2021 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.bolognachildrensbookfair.com/en/about-/bologna-childrens-book-fair/5656.html>
7. Cena Hanse Christiana Andersena. In: IBBY [online]. 2022 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.ibby.org/awards-activities/awards/hans-christian-andersen-award>
8. Pohádka. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2022 [cit. 2022-06-22]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Poh%C3%A1dka>  
O nás. In: LUSTR Festival [online]. 2021 [cit. 2022-05-04]. Dostupné z: <https://lustrfestival.cz/o-nas/>
9. The Year in Illustration 2021, The New York Times. In: NY Times [online]. 2021 [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/interactive/2022/01/05/multimedia/year-best-illustration-2021.html>

10. About, Haejin Park. In: Haejin Park [online]. 2019 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://www.haejinpark.com/about-1>
11. About, Yukai Du. In: Yukai Du [online]. 2020 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.yukaidu.com/about>
12. Lukáš Parolek – Kudla press. In: Artyčok [online]. 2015 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://artycok.tv/cs/post/lukas-parolek-kudla-press>
13. Děláme knížky tak jak se dělaly odjakživa, O nakladatelství Take Take Take. In: Czech design [online]. 2019 [cit. 2022-04-02]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/delame-knizky-tak-jak-se-delaly-odjakziva-ilustrator-zalozil-se-svoji-manzelkou-nakladatelstvi-take-take-take-a-rika-ze-to-neni-zadna-veda>
14. Květa Pacovská. In: Paměť národa [online]. 2015 [cit. 2022-06-28]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/pacovska-kveta-1928>
15. Mikoláš Aleš. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2021 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Mikol%C3%A1%C5%A1\\_Ale%C5%A1](https://cs.wikipedia.org/wiki/Mikol%C3%A1%C5%A1_Ale%C5%A1)
16. Mikoláš Aleš a jeho druhý život. In: Český rozhlas [online]. 2007 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/mikolas-ales-a-jeho-druhy-zivot-8601478>
17. Helena Zmatlíková. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2022 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Helena\\_Zmatl%C3%ADkov%C3%A1](https://cs.wikipedia.org/wiki/Helena_Zmatl%C3%ADkov%C3%A1)
18. Alois Mikulka. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2022 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Alois\\_Mikulka](https://cs.wikipedia.org/wiki/Alois_Mikulka)
19. Tove Janssonová. In: Albatros [online]. 2022 [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.albatros.cz/autori/36911/tove-janssonova/>
20. Tove Janssonová. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2022 [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Tove\\_Janssonov%C3%A1](https://cs.wikipedia.org/wiki/Tove_Janssonov%C3%A1)
21. Mitsumasa Anno. In: Publishers Weekly [online]. 2021 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-authors/article/85404-obituary-mitsumasa-anno.html>

22. Eric Battut. In: Didier Jeunesse [online]. 2022 [cit. 2022-06-29]. Dostupné z: <https://didier-jeunesse.com/auteurs/eric-battut>
23. Pocta rozprávke. In: BIBIANA [online]. 2016 [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.bibiana.sk/sk/podujatia/pocta-rozpravke>
24. Anna Desnitskaya. In: Debbie Bibo Agency [online]. 2022 [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <https://www.debbiebiboagency.com/anna-desnitskaya>
25. Karel Haloun. In: Revolver Revue [online]. 2018 [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <https://revolverrevue.cz/karel-haloun>
26. Karel Haloun – Hudební výchova. In: Třetí dílna [online]. 2011 [cit. 2022-05-04]. Dostupné z: <http://www.tretidilna.cz/3dilna/1453-karel-haloun.html>
27. CV. In: Jakub Janovský [online]. 2017 [cit. 2022-05-04]. Dostupné z: <http://jakubjanovsky.com/cv>
28. Honoré Daumiér. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2022 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Honor%C3%A9\\_Daumier](https://cs.wikipedia.org/wiki/Honor%C3%A9_Daumier).

## Seznam obrázků

Obrázek 1: Kniha z Kellsu - Ježíš na trůnu

Zdroj: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3e/Bookofkells.jpg>

Obrázek 2: Kniha z Kellsu - Evangelium dle Matouše

Zdroj:

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/db/KellsFol029rIncipitMatthew.gif>

Obrázek 3: Utrechtský žaltář

Zdroj: <https://www.uu.nl/en/special-collections/the-treasury/manuscripts/the-utrecht-psalter>

Obrázek 4: žaltář královny Marie

Zdroj:

[https://en.wikipedia.org/wiki/Queen\\_Mary\\_Psalter#/media/File:Queen\\_Mary's\\_Psalter.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Queen_Mary_Psalter#/media/File:Queen_Mary's_Psalter.jpg)

Obrázek 5: žaltář královny Marie - detail

Zdroj: [https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Queen\\_Mary\\_Psalter\\_\(1310-1320\)\\_-\\_BL\\_Royal\\_MS\\_2\\_B\\_VII#/media/File:Queen\\_Mary\\_Psalter\\_centaur\\_playing\\_citole.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Queen_Mary_Psalter_(1310-1320)_-_BL_Royal_MS_2_B_VII#/media/File:Queen_Mary_Psalter_centaur_playing_citole.jpg)

Obrázek 6: kniha Přebohaté hodinky vévody z Berry, bratři z Limburku únor

Zdroj: <https://poznamkypanabavora.files.wordpress.com/2016/08/obr-4.jpg>

Obrázek 7: kniha Přebohaté hodinky vévody z Berry, bratři z Limburku. 144. strana

Zdroj:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Tr%C3%A8s\\_Riches\\_Heures\\_du\\_Duc\\_de\\_Berry#/media/File:Folio\\_144r\\_-\\_The\\_Flagellation.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Tr%C3%A8s_Riches_Heures_du_Duc_de_Berry#/media/File:Folio_144r_-_The_Flagellation.jpg)

Obrázek 8: Albrecht Dürer, Nevěstka Babylonská, dřevořez, 1496/8

Zdroj: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/336214>

Obrázek 9: Urs Graf, Vlajkonoš z Bernu, dřevořez, 1521

Zdroj: <https://www.gallery.ca/collection/artwork/the-standard-bearer-of-bern>

Obrázek 10: Jean Michel Papillon, hlavička knihy, britské nár. muzeum

Zdroj: [https://www.britishmuseum.org/collection/object/P\\_1929-0416-93](https://www.britishmuseum.org/collection/object/P_1929-0416-93)

Obrázek 11 Frederic Cooper - Save a loaf a week - help win the war

Zdroj: <https://www.loc.gov/resource/cph.3g09732/>

Obrázek 12 Sovětský plakát – Já chci, aby můj syn nepoznal válku!

Zdroj:

[https://pikabu.ru/story/ya\\_khochu\\_chtob\\_syin\\_ne\\_znal\\_voynyi\\_sssr\\_1958\\_7959622](https://pikabu.ru/story/ya_khochu_chtob_syin_ne_znal_voynyi_sssr_1958_7959622)

Obrázek 13 Nacistický plakát – Protektorát Čechy a Morava

Zdroj: [https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/foto-komunisti-fasisti-i-demokrati-](https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/foto-komunisti-fasisti-i-demokrati-ohlupovali-dav-)  
[ohlupovali-dav-](https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/foto-komunisti-fasisti-i-demokrati-ohlupovali-dav-)

[plakaty/r~3bbb85fa997311e389720025900fea04/r~ba870e96993611e38683002590604f2e/](https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/foto-komunisti-fasisti-i-demokrati-ohlupovali-dav-plakaty/r~3bbb85fa997311e389720025900fea04/r~ba870e96993611e38683002590604f2e/)

Obrázek 14 Ilustrace Breastfeeding - Anya Ivanenko

Zdroj: <http://seri-graph.com/breastfeedingweek>

Obrázek 15 Ilustrace „НАДзвичайні. Діячі України“ (Mimořádné postavy Ukrajiny) - Anya Ivanenko

Zdroj: <http://seri-graph.com/kulturnarobota>

Obrázek 16: Karel Osoha - kresba tuší

Zdroj: <https://www.instagram.com/sohista/?hl=cs>

Obrázek 17: Karel Osoha - kolorovaná kresba v Procreate

Zdroj: <https://www.instagram.com/sohista/?hl=cs>

Obrázek 18 Lucie Lomová - ilustrace pro magazín DNES (2014)

Zdroj: <https://lucielomova.blogspot.com/2014/07/letni-ilustrace.html>

Obrázek 19: Mikoláš Aleš – Psohlavci

Zdroj: <https://antikvariatustromu.cz/kniha/jirasek-alois-psohlavci-historicky-obraz-1955-41821>

Obrázek 20: Mikoláš Aleš - Malý Alšův Špalíček

Zdroj:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mikol%C3%A1%C5%A1\\_Ale%C5%A1\\_-\\_%C5%A0pal%C3%AD%C4%8Dek\\_226.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mikol%C3%A1%C5%A1_Ale%C5%A1_-_%C5%A0pal%C3%AD%C4%8Dek_226.jpg)



Obrázek 21: Helena Zmatlíková - Honzíkova cesta

Zdroj: <https://www.galeriehb.cz/cs/vystavy/archiv/538-zmatlikova-helena>

Obrázek 22: Helena Zmatlíková - Princezna Trdlo

Zdroj: <https://www.galeriehb.cz/cs/vystavy/archiv/538-zmatlikova-helena>

Obrázek 23: Alois Mikulka - O zvířátkách a divných věcech

Zdroj: <https://www.databazeknih.cz/knihy/o-zviratkach-a-divnych-vecich-21399>

Obrázek 24: Alois Mikulka - Pod kloboukem zlatý ptáček

Zdroj: <https://www.sbazar.cz/kkb62/detail/162780831-pod-kloboukem-zlaty-ptacek-ilalois-mikulka>

Obrázek 25: Eva Šedivá - Náš svět

Zdroj: <https://aukro.cz/nas-svet-eva-veberova-eva-sediva-6998885344>

Obrázek 26: Eva Šedivá - Pohádky z bílého pyžamka

Zdroj: <https://www.klubilustratoru.cz/cs/ilustratori/sediva-eva>

Obrázek 27: Jindřich Janíček

Zdroj: [https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/recenze-jak-vedec-a-brblal-hledali-boha-kniha-neocekavany-roboti-exodus-ma-smysl.A191129\\_110546\\_In\\_kultura\\_jto/foto](https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/recenze-jak-vedec-a-brblal-hledali-boha-kniha-neocekavany-roboti-exodus-ma-smysl.A191129_110546_In_kultura_jto/foto)

Obrázek 28: Jindřich Janíček

Zdroj: <https://vltava.rozhlas.cz/rovne-silnice-vysoke-domy-rusne-ulice-kdyz-je-moznost-jet-do-ameriky-rozbusi-se-8490081#&gid=1&pid=4>

Obrázek 29 - 30: Jindřich Janíček

Zdroj: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/delame-knizky-tak-jak-se-delaly-odjakziva-ilustrator-zalozil-se-svoji-manzelkou-nakladatelstvi-take-take-take-a-rika-ze-to-neni-zadna-veda>

Obrázek 31: Tove Jansson - Mumínci (zimní slunovrat)

Zdroj: [https://tovejansson.com/gallery/the-moomins/moominland\\_midwinter/](https://tovejansson.com/gallery/the-moomins/moominland_midwinter/)

Obrázek 32: Tove Jansson - Mumínci (kometa)

Zdroj: <https://tovejansson.com/gallery/the-moomins/comet-in-moominland-2/>

Obrázek 33 Mitumasa Anno's Italy

Zdroj: <https://www.bfbooks.com/Annos-Italy-PB>

Obrázek 34 Mitumasa Anno - Kniha počítání

Zdroj: <http://liveseasoned.com/reading-kids-math-games/>

Obrázek 35 - 37: Eric Battut - Na louce (Dans la prairie)

Zdroj: <https://www.editions-bilboquet.com/catalogue/dans-la-prairie/>

Obrázek 38: Anna Desnitskaya - Transibiřská magistrála

Zdroj: <https://www.gerstenberg-verlag.de/Kinderbuch/Sachbuch/Von-Moskau-nach-Wladiwostok.html?noloc=1>

Obrázek 39: Anna Desnitskaya - Transsibiřská magistrála

Zdroj: <https://www.gerstenberg-verlag.de/Kinderbuch/Sachbuch/Von-Moskau-nach-Wladiwostok.html?noloc=1>

Obrázek 40: Karel Haloun - Hudební výchova - Petr Kalandra

Zdroj: <http://www.tretidilna.cz/3dilna/1453-karel-haloun.html>

Obrázek 41: Karel Haloun - Hudební výchova – pozvánka na výstavu

Zdroj: <http://www.tretidilna.cz/3dilna/1453-karel-haloun.html>

Obrázek 42: Jakub Janovský – název neznámý

Zdroj: [https://www.offformat.cz/wp-content/uploads/2013/02/pozvanka\\_jakub2.pdf](https://www.offformat.cz/wp-content/uploads/2013/02/pozvanka_jakub2.pdf)

Obrázek 43: Jakub Janovský – Dvojice

Zdroj: <https://www.artlist.cz/dila/dvojice-109195/>

Obrázek 44: Honoré Daumier - ilustrace z Le Charivari

Zdroj: <https://www.dorotheum.com/en/l/4211567/>

Obrázek 45: Honoré Daumier - Vagón třetí třídy

Zdroj: [https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Honor%C3%A9\\_Daumier,\\_The\\_Third-Class\\_Carriage\\_-\\_The\\_Metropolitan\\_Museum\\_of\\_Art.jpg](https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Honor%C3%A9_Daumier,_The_Third-Class_Carriage_-_The_Metropolitan_Museum_of_Art.jpg)

Obrázek 46: Maurice de Vlaminck – linoryt

Zdroj: [https://www.auction.fr/\\_en/lot/de-vlaminck-maurice-1876-1958-vue-de-louveciennes-vers-1908-gravure-sur-14920826](https://www.auction.fr/_en/lot/de-vlaminck-maurice-1876-1958-vue-de-louveciennes-vers-1908-gravure-sur-14920826)

Obrázek 47: Max Pechstein – linoryt

Zdroj: <https://www.relewis.com/pechstein-village.html>

Obrázek 48: Jiří Ščerbakov – linoryt

Zdroj: <https://www.prodej-obrazy.eu/p/984/armenska-krajina-scerbakov-jiri>

Obrázek 49 Zpěvník Bandoru - rozložení strany

Obrázek 50 Rozložení ilustrace do zpěvníku

Obrázek 51 Skica se zamýšleným textem

Obrázek 52 Maketa č. 1

Obrázek 53 Maketa č. 1, detail textu

Obrázek 54 Maketa vytisknutá

Obrázek 55 Maketa vytisknutá – detail

Obrázek 56 Skici na motivy písně Taková folková

Obrázek 57 Skici na motivy písně Po horách - realističtější forma

Obrázek 58 Skici na motivy písně Po horách - stylizovanější forma

Obrázek 59 Skici na motivy písně Zvonička

Obrázek 60 Skici na motivy písně Slalom

Obrázek 61 Skici na motivy písně Podzimní

Obrázek 62 Ostatní skici

Obrázek 63 Přípravné skici

Obrázek 64 Postup přenosu

Obrázek 65 Výsledek přenosu a následné rytí

Obrázek 66 Celé ilustrace a zredukované ilustrace

Obrázek 67 Postup při tisku

## **Přílohy**

Příloha A: grafické listy .....	-1-
Příloha B: zpěvník .....	-6-

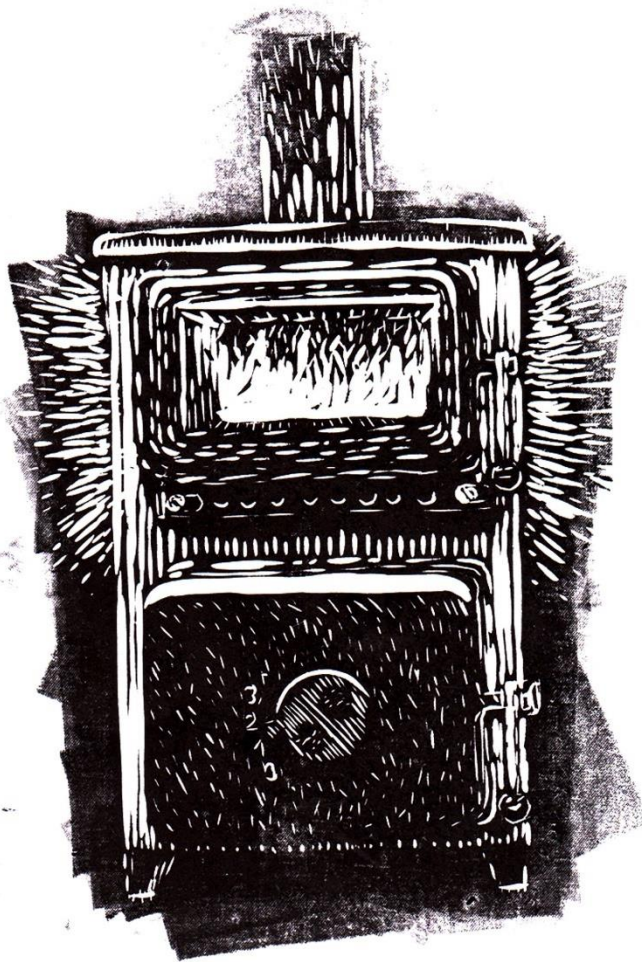
**Příloha A: grafické listy**



*Obrázek 69 Ilustrace na motivy písně Bandor*



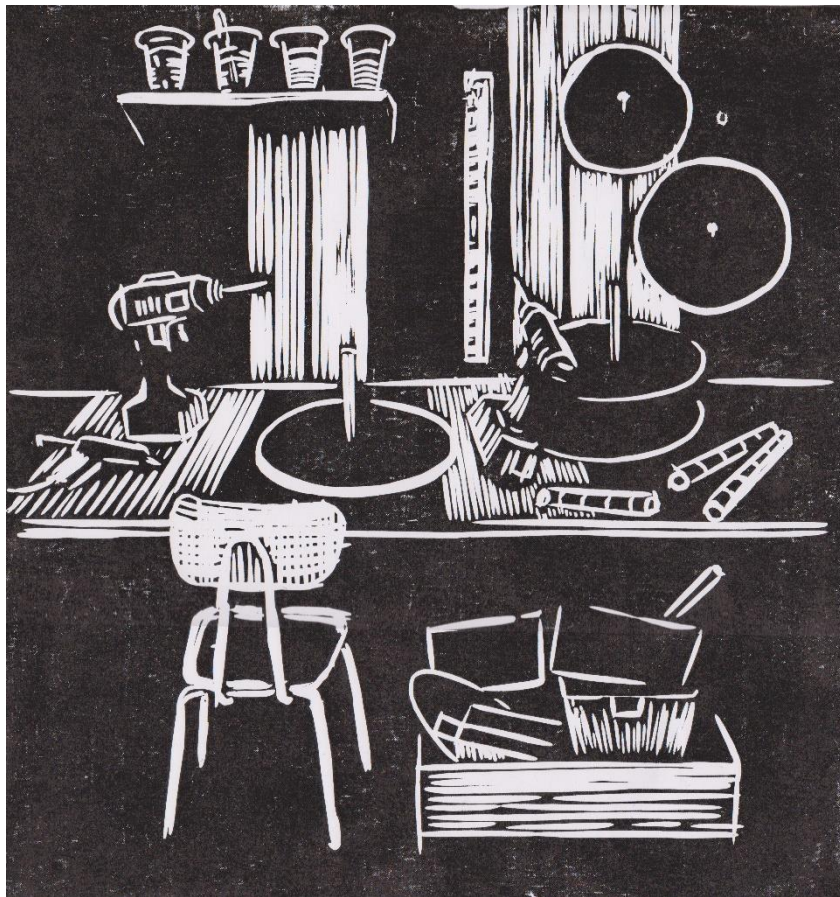
*Obrázek 68 Ilustrace na motivy  
písně Po horách*



Obrázek 70 Ilustrace na motivy písně Podzimní



Obrázek 71 Ilustrace na motivy písně Slalom



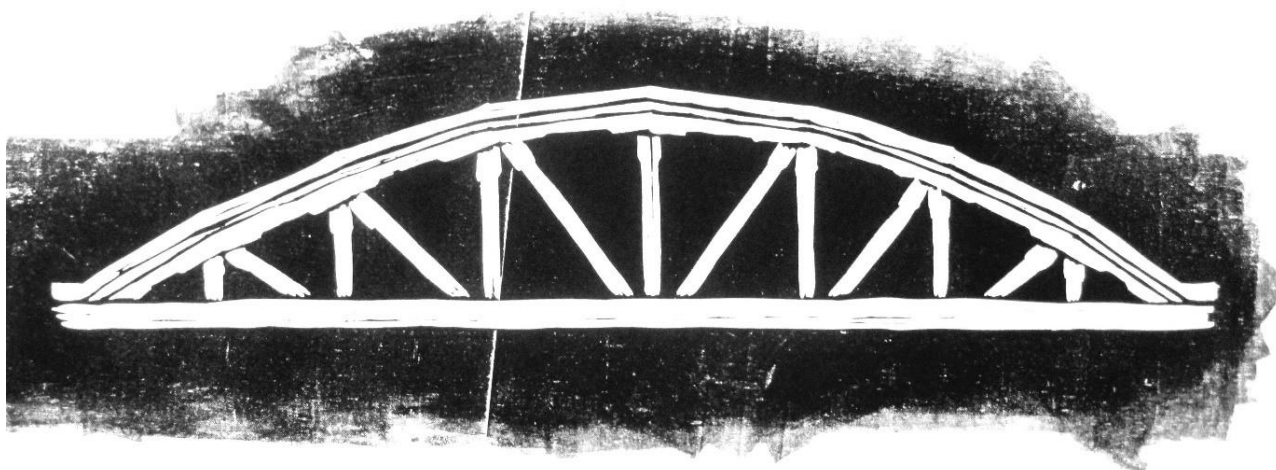
Obrázek 72 Ilustrace na motivy písně *Taková folková*



Obrázek 73 Ilustrace na motivy písně *Zvonička a Vichr z hor*

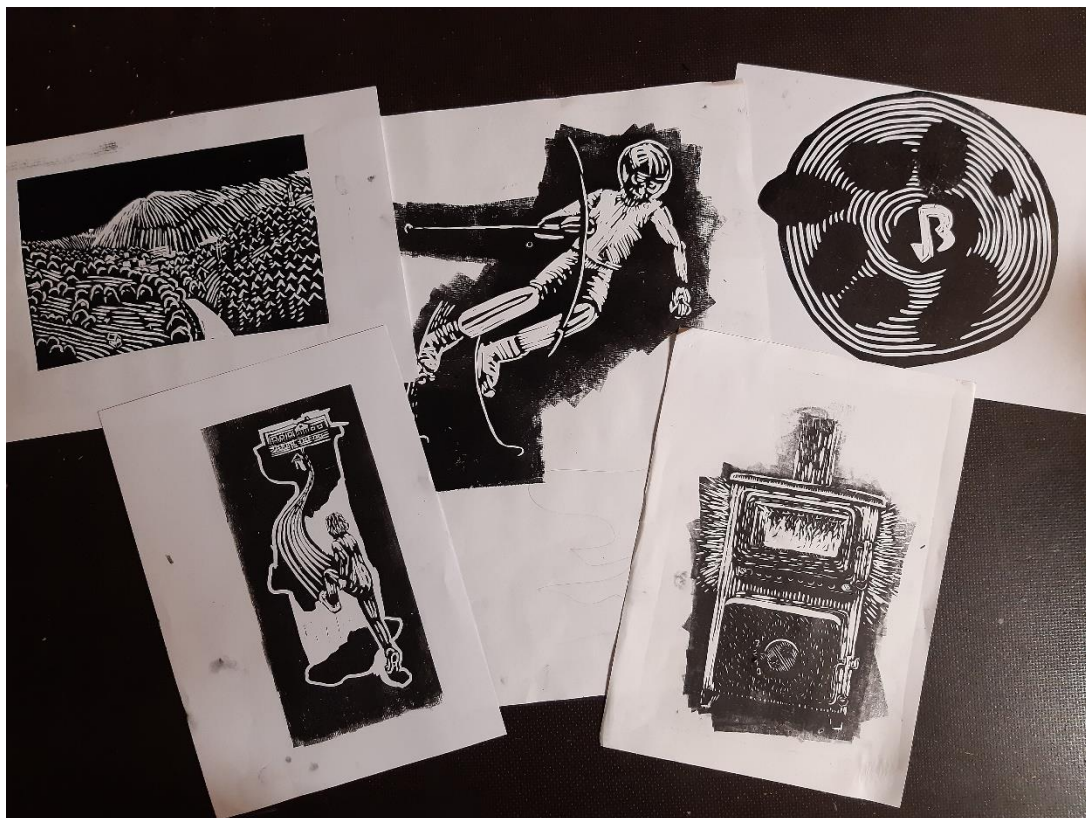


*Obrázek 74 Ilustrace na motivy písně Špindl*



*Obrázek 75 Ilustrace na motivy písně Špindl*



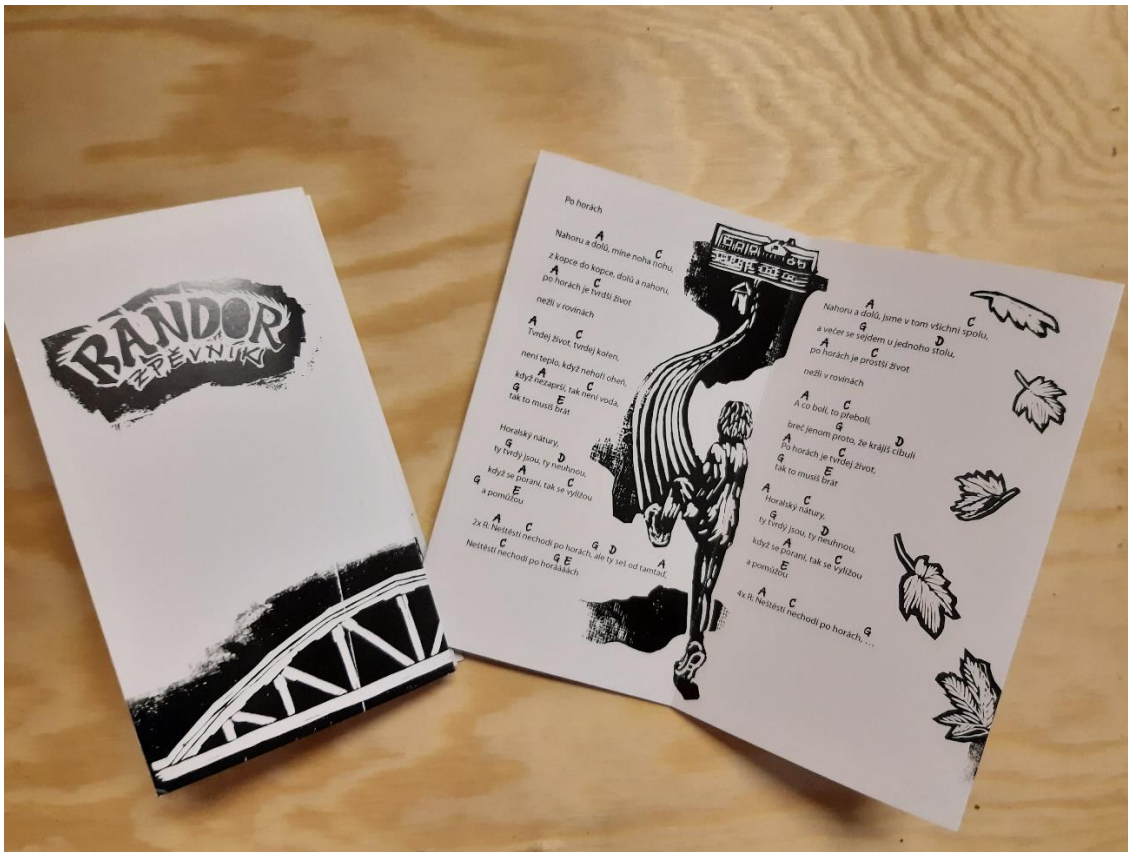


Obrázek 76 Ukázka tisků 1

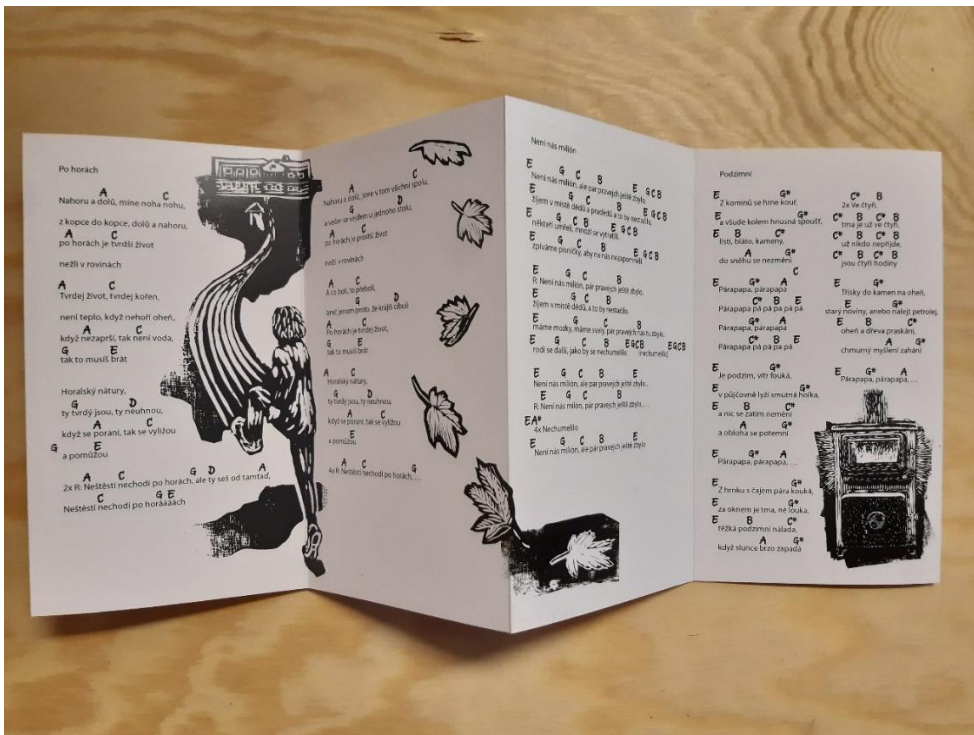


Obrázek 77 Ukázka tisků 2

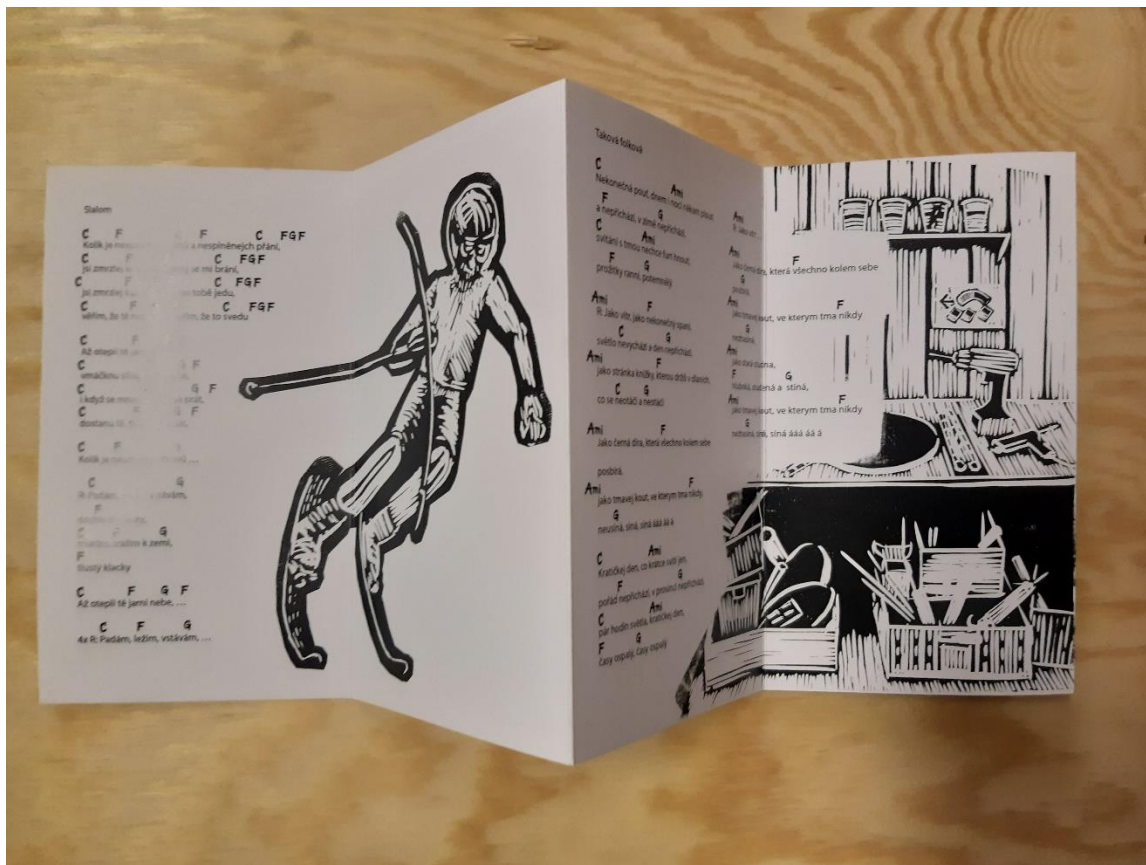
## Příloha B: Zpěvník



Obrázek 78 Bandor zpěvník



Obrázek 79 Bandor zpěvník



Obrázek 80 Bandor zpěvník



Obrázek 81 Bandor zpěvník - sklady